

Strateginen autonomia institutionaalisena ideana Suomen ulko-
ja turvallisuuspolitiikassa vuosina 2018-2024

Shpejtim Zhitia
Kandidaatintutkielma
Valtio-oppi
Turun yliopisto
Kevät 2024

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

ZHITIA, SHPEJTIM: Strateginen autonomia institutionaalisenä ideana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vuosina 2018–2024

Kandidaatintutkielma, s 32.

Valtio-oppi

Huhtikuu 2024

Vuonna 2022 Venäjän aloittama sota Ukrainassa muutti kokonaan Euroopan turvallisuusjärjestelyn. Sodan myötä Suomi ja Ruotsi luopuivat sotilaallisesta liittoutumattomuudesta, sillä molemmat hakivat Naton jäseniksi. Sodan myötä Euroopan poliittiselle agendalle ilmestyi uudelleen käsite ”strateginen autonomia” (SA). Tuo huonosti määritelty, kiistelty ja kilpailtu käsite ilmestyy eri kriisien aikana poliittiselle agendalle. Nyt käsitteellä viitataan EU:n kykyyn olla riippumaton muista toimijoista. Ongelmaksi on syntynyt käsitteen epämääräisyys, koska kaikki jäsenmaat näkevät strategisen autonomian omien kansallisten intressien kautta. Strategisen autonomian ajaminen EU:ssa on herättänyt kysymyksiä Naton ja Yhdysvaltain roolista Euroopan kovan turvallisuuden lähteenä, riippuvuuksista kolmansiin maihin, kuten Kiinaan ja Venäjään ja lisäksi EU:n roolista maailmanpolitiikassa.

Kandidaatintutkimukseni tutkin minkälaisena strateginen autonomia institutionaalisenä ideana näkyy Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tutkimuksen aineistona on Sipilän hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (2016) ja EU-vaikuttamisstrategia (2017), Marinin hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (2020) ja EU-poliittinen selonteko (2021) ja viimeisenä Orpon hallituksen E-kirje eduskunnalle Suomen strategisista tavoitteista EU:ta kohtaan (2024).

Tutkielman teoreettisena viitekehystenä on diskursiivinen institutionalismi (DI). DI:n mukaan idea voi toimia institutionaalisenä rajoitteena tietyille toiminnalle. Tässä tutkimuksessa tutkin toimiiko SA tällaisena rajoitteena Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tutkimismenetelmänä hyödynnän teoria lähtöistä sisällönanalyysia. Olen jaotellut aineiston kolmeen teemaan, perinteinen vai globaali, riippuvuudet ja EU:n rooli. Teemat perustuvat aiempaan tutkimuskirjallisuuteen SA:sta.

Analyysini perusteella Marinin ja Orpon hallitusten ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on SA:an kuuluvia elementtejä, kun taas Sipilän hallituksella ei esiintynyt. Marinin ja Orpon hallitukset tunnistivat ja hyväksyivät SA:n. Kuitenkin SA näkyy ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ensimmäisen ja toisen tason ideoissa, mutta filosofisena ideana jatkaa idea suvereeniudesta.

Avainsanat: strateginen autonomia, diskursiivinen institutionalismi, suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka.

Sisällys

1.	Johdanto	1
2.	EU:n strateginen autonomia.....	2
2.1	Strategisen autonomian historia.....	3
2.2	Perinteinen ja globaali käsitteet strategisesta autonomiasta	5
2.3	Keskinäisriippuvuus strategisessa autonomiassa.....	6
3.	Diskursiivinen institutionalismi.....	8
3.1	Ideat diskursiivisessa institutionalismissa	9
3.2	Diskurssi diskursiivisessa institutionalismissa	9
3.3	Instituutio diskursiivisessa institutionalismissa.....	10
3.4	Ideat vallan muotona	11
4.	Metodologia ja aineisto	12
5.	Analyysi.....	13
5.1	Perinteinen vai globaali.....	14
5.2	Riippuvuudet	19
5.3	EU:n rooli.....	24
6.	Johtopäätökset	29
7.	Lopuksi.....	32

1. Johdanto

Tarkastelen kandidaattitutkielmassani teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla, miten strateginen autonomia (SA) näkyy suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Analysoin diskursiivisen institutionalismin (DI) teorian kautta Sipilän hallituksen EU-vaikuttamisstrategiaa vuodelta 2018 ja ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa vuodelta 2016, Marinin hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa vuodelta 2020 ja EU-poliittista selontekoa vuodelta 2021 sekä Orpon hallituksen E-kirjelmää eduskunnalle Suomen hallituksen strategisista tavoitteista EU:ta kohtaan. SA:sta kertovassa kirjallisuudesta ilmenee kolme teema, jotka ovat perinteinen vai globaali, riippuvuudet ja EU:n rooli, analysoin niiden avulla SA:ta suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tutkielman tavoitteena on tutkia, minkälaisia erilaisia ideoita SA:sta Suomen eri hallituksilla on ollut havaittavissa diskursiivisen institutionalismin teorian kautta tarkasteltuna.

Euroopan unioni (EU) on kokenut olemassaolonsa aikana monia erilaisia kriisejä, joista se on aina selvinnyt. (Webber D 2019.) Viimeaikaisten kriisien myötä EU tasolla on alettu keskustelemaan eurooppalaisesta SA:sta. SA lyhyesti ilmaistuna tarkoittaa EU:n kykyä toimia itsenäisesti olematta riippuvainen muista maista. SA nousi keskusteluun vuoden 2016 jälkeen. Tähän vaikutti muun muassa Brexit ja Trumpin nousu Yhdysvaltain presidentiksi. Kuitenkin vasta Covid-19 pandemia ja Venäjän aloittaman sota Ukrainassa nostattivat SA:n poliittiselle agendalle. (Damen 2022). Pandemian ja sodan jälkeen poliittiset johtajat niin kansallisella tasolla kuin myös EU tasolla ovat nostaneet SA:n yhdeksi esimerkiksi siitä miten EU voisi vastata tulevaisuuden kriiseihin.

Samaiset kriisit ovat vaikuttaneet myös Suomeen. Suomen pitkäaikainen ulkopoliittinen linja oli olla ”sotilaallisesti liittoutumaton”, joka rajoitti Suomen harjoittamaa ulkopoliitiikkaa. Venäjän aloittama sota haastoi tätä pitkäaikaista linjaa ja Suomi liittyi Natoon. Linjauksen poistuminen ja täysi sotilaallinen liittoutuminen on tarkoittanut uutta aikakautta Suomelle. Samanaikaisesti rajoittavan linjan poistuminen on antanut suurempaa liikkumatilaa Suomelle EU-tasolla käytävään puolustuspoliittiseen keskusteluun, johon SA kytkeytyy.

SA:ta ei ole tarkoin määritelty. Sen sijaan se on kiistanalainen ja kilpailtu (contested) käsite, joka on murroksessa. (Damen 2022; Helwig 2023) Käsitteen määrittelyä vaikeuttaa se, että kaikilla osallisilla niin jäsenmailla kuin EU instituutiolla on oma käsitys siitä, mitä SA:n tulisi tarkoittaa. Toisten jäsenmaiden mielestä EU:ta ei tulisi vahvistaa puolustuspolitiikan osalta, koska se tarkoittaisi kilpailua Naton kanssa. Toiset haluavat vähentää riippuvuutta kolmansista maista, kuten Venäjistä ja

Kiinasta, strategisesti tärkeillä aloilla. SA on ja tulee pysymään vielä pitkään kiistanalaisena ja kilpailtuna käsitteenä.

Tästä näkökulmasta onkin mielenkiintoista tarkastella, miten Suomen hallitukset vuodesta 2016 vuoteen 2024 asti ovat SA:n nähneet ja määritelleet. Kandidaattitutkielmani tutkimuskysymys on: Miten strateginen autonomia institutionaalisenä ideana näkyy Suomen EU-politiikassa? Lisäkysymyksenä on: Minkälainen diskursiivinen muutos on tapahtunut Suomen EU-politiikassa.

Tutkielmani rakenne on seuraavanlainen: luvussa kaksi tutustun tarkemmin SA:n taustaan, aina toisesta maailmansodasta nykypäivään. Kolmannessa luvussa esittelen diskursiivisen institutionalismin (DI). DI toimii tutkielman teoreettisena kehyksenä. Neljännessä luvussa esittelen tutkielman metodologian ja aineiston. Viidennessä luvussa syvennyn aineistoon. Teorialähtöisen analyysin avulla jaan aineiston kolmen suuremman teeman alle. Kuudennessa luvussa jaottelen analyysiosioista nousseet ideat DI:n mukaisesti erilaisiin ideatasoihin. Viimeisessä luvussa vastaan tutkimuskysymyksiin.

2. EU:n strateginen autonomia

Eurooppalainen strateginen autonomia ei ole 2000-luvun tuote vaan sen alkuperä voidaan sijoittaa toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan. Kuitenkin keskustelu SA:sta on kiihtynyt 2010-luvun jälkeen. Käsite esiintyy niin EU organisaatioiden, kuten komission ja Euroopan unionin neuvoston (neuvosto) julkaisuissa, kuin myös jäsenmaiden kansallisissa turvallisuus julkaisuissa ja jopa johtavien Euroopan maiden johtajien puheissa. Kuitenkaan käsitettä ei ole edelleenkään tarkoin määritelty tai rajattu. SA tarkoittaa eri toimijoille eri asioita, minkä seurauksena käsitteen ympärille on kasaantunut merkittävää hämmennystä. SA:lle ei ole olemassa tarkkaa määritelmää, koska EU ja jäsenmaat ovat erimieltä siitä, mitä sen tulisi tarkoittaa. Jotkut jäsenmaat katsovat, että SA tarkoittaa irtaantumista Natosta, jota pidetään tärkeimpänä turvallisuuden tuojana Euroopassa, mutta myös SA:n tarkoittavan lisää kompetensseja EU:lle. Tämän takia jotkut jäsenmaat eivät ole halukkaita edistämään SA:ta. Lisäksi SA:ssa esiintyvä ”autonomia” sana herättää kysymyksiä, kuten autonomiaa kenelle ja autonomiaa mistä? (Damen 2022).

Kuitenkin yleisellä tasolla SA:n voidaan ymmärtää tarkoittavan kansainvälisen toimijan (EU) kykyä ajaa omia etujaan ilman muiden toimijoiden rajoituksia (Pérez 2019) tai EU:n kykyä toimia itsenäisesti – eli olematta riippuvainen muista maista – strategisesti tärkeillä politiikan aloilla (Damen

2022). Perusoletus SA:ta koskevassa keskustelussa on se, että EU on merkittävä toimija maailmanpolitiikassa, joka pystyy tekemään omat päätöksensä sekä päättää omasta tulevaisuudesta ja turvallisuudesta. Tämän takia keskustelu SA:sta on pyörinyt turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ympärillä. Vuosien saatossa keskustelu laajeni koskemaan muitakin politiikkoja, kuten talous- ja energiapolitiikkaa. Keskustelun muutosta ohjasivat erilaiset kansainväliset ja sisäiset tapahtumat, joita EU kohtasi, kuten Brexit, Trumpin nousu Yhdysvaltain presidentiksi, Yhdysvaltojen ja Kiinan koveneva kilpailu, Covid-19 pandemia ja Venäjän aloittama sota Ukrainaa vastaan. Varsinkin Covid-19 pandemia ja Venäjän aloittama sota nostivat SA:n Euroopan poliittiselle agendalle (Damen 2022).

SA ei myöskään ole pelkästään eurooppalainen käsite, jolla pyritään vähentämään riippuvuuksia, vaan kaikki suurvallat tekevät jotain vastaavanlaista. Esimerkkejä SA:ta vastaavista ideoista ovat Yhdysvaltojen ”America first” ja ”Buy American” ideat, Intian ”Make in India” ja Kiinan kotimaistatuotantoa kannattavat omat ideat. Tässä mielessä EU ei eroa muista suurvalloista pyrkiessään vähentämään riippuvuuksiaan ja tuomaan tuotantoa takaisin Eurooppaan, mutta myös lisäämään kykyä toimia autonomisemmin. (Damen 2022.)

2.1 Strategisen autonomian historia

Ranska on jo vuodesta 1950 lähtien ajanut itsenäisempää eurooppalaista turvallisuusyhteisöä. Ranskan tavoitteena oli irtaantua Yhdysvaltain vaikutusvallasta ja perustaa kolmas napa Läntiseen Eurooppaan. Kylmän sodan kehittyessä Ranska jäi yksin, sillä muut Euroopan maat jäivät joko Neuvostoliiton vaikutusvallan alle tai hakivat turvallisuutta Yhdysvalloista ja Natosta. Ranska ymmärsi, että se ei pärjäisi yksin kahta suurvaltaa vastaan, joten se ei edistänyt asiaa sen enempää. (Česnakas 2023.)

Kylmän sodan jälkeen Euroopan turvallisuusympäristö muuttui täysin. Kaksinapainen maailma oli kadonnut, joten vihollisuudet lännen ja idän välillä laantuivat. Neuvostoliiton kaatumisen myötä Saksan ja Euroopan yhdentymiselle ei ollut enää esteitä. Samalla 1990-luvulla käydyt Jugoslavian hajoamissodat osoittivat, että Eurooppa oli vieläkin hyvin riippuvainen Yhdysvaltojen sotilaallisesta voimasta. EU:lla ei ollut kyvykkyyttä ratkaista konflikteja. Ranska kuitenkin oli muita jäsenmaita edellä SA:n suhteen, sillä sana esiintyi ensimmäisen kerran Ranskan puolustusta käsittelevässä valkoisessa kirjassa kesäkuussa 1994. Dokumentti ehdotti, että Ranskan tulisi olla strategisesti autonominen Naton keskinäisriippuvuudesta. (Česnakas 2023; Pérez 2019.)

1990-luvulla Ranskan myötävaikutuksella (Česnakas 2023) alkoi ensimmäinen keskustelu SA:sta (Helwig & Sinkkonen 2022). Muuttunut kansainvälinen järjestelmä antoi mahdollisuuden pyrkiä kehittämään eurooppalaista sotilaallista kyvykkyyttä. Yhdistynyt kuningaskunta ja Ranska julistivat (Saint Malo julistus) vuonna 1998, että EU:n tulee kehittää omia sotilaallisia kyvykkyyksiä. EU:sta haluttiin luoda turvallisuusyhteisö, jonka jäsenmaat eivät uhkaa toisiaan sotilaallisesti. Yhteisön luomiseen vaikuttivat Jugoslavian hajoamissodat. Samanaikaisesti 1990-luvulla käyty keskustelu SA:sta perustui pitkälti siihen, mikä Naton rooli on muuttuneessa maailmassa. (Helwig & Sinkkonen 2022; Česnakas 2023; Pérez 2019.)

Toinen keskustelu lähti käyntiin 2010-luvulla ja kehittyi Libyan ja Syyrian sotien sekä Ukrainan kriisin jälkeen (Helwig & Sinkkonen 2022). Tässäkin tapauksessa Ranska oli edellä muita jäsenmaita, sillä SA mainittiin uudelleen Ranskan puolustusta ja kansallista turvallisuutta koskevassa valkoisessa kirjassa vuonna 2008. EU tasolla Euroopan parlamentti (EP) oli ensimmäinen organisaatio, joka mainitsi SA:n vuosikertomuksessaan vuonna 2010. Vuosikertomuksessa autonomialla tarkoitettiin parempaa kykyä toimia kansainvälisesti ilman Natoa ja Yhdysvaltoja sekä keskittyä sotilas-teollisen kompleksin vahvistamiseen protektionistisen politiikan avulla. Euroopan komissio (komissio) mainitsi SA:n ensimmäistä kertaa vuonna 2013. Komissiossa SA nähtiin kylynä toimia ilman kolmansia osapuolia ja sen tuli olla olennainen osa EU:n uskottavuutta ja luotettavuutta. EU julkaisi kesäkuussa 2016 globaalistrategiapaperin, jossa määritettiin EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan suunnat. Tämä oli välttämätöntä, sillä Euroopan turvallisuusympäristö oli muutoksessa. Muutokseen vaikuttivat Brexit ja Trumpin nousu Yhdysvaltain presidentiksi. Brexitin myötä EU menetti uskottavuuttaan, sillä yksi sen suurimmista jäsenmaista irtaantui. (Česnakas 2023; Pérez 2019.)

Trumpin nousu Yhdysvaltain presidentiksi aloitti kolmannen keskustelun. Trumpin puheet Natosta johtivat siihen, että Euroopassa kyseenalaistiin Yhdysvaltojen sitoutuneisuutta Euroopan turvallisuuteen. Yhdysvaltojen taloudellista protektionismia katsottiin negatiivisesti Euroopassa. Lisäksi Kiinan ja Yhdysvaltojen kiristynyt kauppapolitiikka puhutti EU:ssa. EU halusi säilyttää hyvät kauppasuhteet Kiinan, mutta ei halunnut myöskään pilata transatlanttisia suhteita. EU vedettiin osaksi suurvaltakilpailua, jossa sen oli päätettävä mitä se tekee. (Helwig & Sinkkonen 2022; Damen 2002.)

Neljäs aalto keskustelussa tuli vuonna 2020 Covid-19 pandemian myötä (Helwig & Sinkkonen 2022). Pandemia osoitti kuinka riippuvaisia EU:n jäsenmaista oli tullut kriittisten tuotteiden toimituksista Aasiasta, erityisesti Kiinasta. Aluksi tämä riippuvuus näkyi hengityssuojaimissa, mutta levisi nopeasti koskemaan muitakin kriittisiä alueita, kuten lääketieteellisiä ja farmaseuttisia tuotteita, puolijohteita (siruja) ja raaka-aineita. Yhteiskuntien sulkutoimenpiteet niin EU-jäsenmaissa kuin ympäri maailmaa, osoittivat että pienilläkin häiriöillä globaaleissa toimitusketjuissa oli suuri

taloudellinen vaikutus jäsenmaissa. Näistä haasteista syntyi keskustelu siitä, että Euroopan tulisi tuoda teollisuus takaisin (offshoring) mantereelle ja siten alentaa riippuvuutta, kuitenkin ilmeni, että Euroopalla ei ole siihen tarvittavaa infrastruktuuria sekä teollisuuden takaisintuonti olisi hyvin kallista. Keskustelu kuitenkin johti siihen, että alettiin suunnittelemaan investointeja kriittisinä pidetyille aloille, kuten lääkkeisiin ja puolijohteisiin. Esimerkiksi Next Generation EU-ohjelmalla ei pyritty pelkästään helpottamaan jäsenmaita pandemian aikana ja sen jälkeen, vaan sillä pyrittiin myös vahvistamaan EU:n taloudellista sietokykyä tulevia taloushäiriöitä vastaan. Samalla syvenevä kauppasota Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä antoi liikevoimaa EU:n taloudellisten etujen puolustamiselle. Helmikuussa 2022 Venäjän hyökkäyssota palautti turvallisuuskeskustelun takaisin Euroopan mantereelle. (Helwig & Sinkkonen 2022; Damen 2022.)

Venäjän aloittama sota pisti niin EU:n kuin jäsenmaat vaikeaan paikkaan. Jäsenmaiden tuli vastata konkreettisilla toimilla, sillä pelkkä keskustelu Venäjän kanssa ei enää riittänyt. Niin EU kuin jäsenmaat yksikseen tekivät nopeita ja merkittäviä toimia. EU:lla oli taloudellisia pakotteita Venäjää kohtaan jo ennen sotaa, mutta sodan aloittamisen jälkeen pakotteet saavuttivat uuden tason. (Damen 2022.)

2.2 Perinteinen ja globaali käsitteet strategisesta autonomiasta

SA:sta käytyä keskustelua voidaan Helwig:n (2020) mukaan jaotella perinteiseen ja globaaliin näkökulmaan. Perinteisesti SA on keskittynyt turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan ja siinä pyritään irtautumaan Yhdysvalloista ja Natosta (Ranskalainen näkökulma). Näkökulmassa korostetaan Euroopan omaa sotilaallista voimaa ja painotetaan, että Euroopan tulisi itse olla kykeneväinen luomaan turvallisuutta mantereella (Helwig 2020). Turvallisuus- ja puolustuspolitiikka dominoivat pitkään keskustelua SA:sta. Varsinkin Venäjän aloittama sota 22. helmikuuta 2022 on rajoittanut lisää SA:sta käytyä keskustelua, sillä sota tuli takaisin Euroopan mantereelle (Rieker & Giske 2024, 7). Siinä missä Ranska on ollut jo alusta asti valmis rakentamaan yhteistä eurooppalaista turvallisuusyhteisöä (Česnakas 2023.), muut jäsenmaat eivät ole olleet halukkaita. Esimerkiksi Saksa ja pienet jäsenmaat ovat painottaneet Natoa ensisijaisena turvallisuuden tuojana sotilaallisella ulottuvuudella. Monet jäsenmaat näkevät SA:n vaihtohtona Natolle, jolloin he eivät halua edistää SA:ta. EU:n he näkevät pehmeän turvallisuuden lähteenä ja Naton kovan turvallisuuden lähteenä, eivätkä he halua muuttaa tätä työnjakoa. Osa jäsenmaista ei vielä usko EU:n kyvykkyyksiin ja siten eivät myöskään ole valmiita edistämään EU:n sotilaallista ulottuvuutta. Heidän mielestä EU:n

sotilaallisia kyvykkyyksiä kasvattamalla siirryttäisiin Naton tontille ja muutettaisiin työnjakoa (Rieker & Giske 2024, 7; Juozaitis 2023; Pérez 2019).

Nykyään globaali näkökulma hallitsee keskustelua strategisesta autonomiasta. Globaali näkökulma on laajempi ja käsittää melkein kaikki politiikat, esimerkiksi kauppatalous-, digitalisaatio-, ympäristö-, sosiaali-, alueellinen politiikka jne. Lisäksi tässä näkökulmassa ovat korostuneet EU:n keskinäisriippuvuudet, jotka nähdään haasteina tai jopa ongelmina globaalista näkökulmasta. EU oli hyvin pitkään riippuvainen Venäjän fossiilisista polttoaineista, mutta Ukrainan sodan myötä tuota riippuvuutta on laskettu huomattavasti. Nykyään EU:ssa ollaan huolissaan Kiinariippuvuudesta varsinkin teknologia-alalla ja raaka-aineteollisuudessa. Kilpailijoina tai uhkina ovat Yhdysvallat, Kiina, Venäjä ja muut kasvavat vallat. Areenana on koko kansainvälinen järjestelmä. SA:n tarkoituksena on, että Eurooppa olisi mahdollisimman vähän riippuvainen muista sekä Eurooppa tai EU olisi kykeneväinen vaikuttamaan kansainväliseen järjestelmään. (Helwig 2020; Damen. 2022.)

Lisäksi eri jäsenmaat näkevät SA:n omien kansallisten etujen kautta, joten käsite laajenee, koska sille annetaan uusia merkityksiä (Česnakas 2023; Pérez 2019). Rieker ja Giske (2024, 7) puhuvat kirjassaan siitä, kuinka laajentamalla käsitettä pystytään hyödyntämään SA:n koko potentiaali. Kapea sotilaallisiin kyvykkyyksiin painottuva määritelmä ei anna täyttä kuvaa SA:sta. Vaikka Euroopassa onkin sota, sotilaallinen uhka EU:ta kohtaan ei ole suuri, sillä lähes kaikki jäsenmaat ovat Naton jäsenmaita. Sen sijaan he ehdottavat, että SA:ssa pitäisi parantaa resilienssin rakentamista lukuisia ei-sotilaallisia, kansallisia rajoja ylittäviä uhkia vastaan. Esimerkkejä tämänlaisista uhista ovat kyberhyökkäykset, pandemiat ja energian saatavuus. Samalla Rieker ja Giske (2024) mainitsevat, että kyvykkyyksien kasvattamisen ei tarvitse tapahtua samanaikaisesti kaikilla politiikan lohkoilla tai edes, että kaikki jäsenmaat osallistuisivat siihen. Heidän mielestään tällaisessa asiassa voitaisiin hyödyntää eriytettyä integraatiota (differentiated integration), jossa integraatioprosessissa edettäisiin eri tahtiin eri toimijoiden kanssa. (Rieker & Giske 2024, 7.) Toisin sanoen, eriytetty integraatio mahdollistaa halukkaille osapuolille yhteistyön tiivistämisen ja toisaalta jättäytymisen yhteistyön ulkopuolelle niin halutessaan.

2.3 Keskinäisriippuvuus strategisessa autonomiassa

Riippuvuus syntyy eri toimijoiden välisestä vuorovaikutuksesta. Maailmanpolitiikassa tämä tarkoittaa valtioiden sekä ei-valtiollisten toimijoiden keskinäistä vuorovaikutusta. Vuorovaikutus yleisesti liittyy rahan, tavaroiden ja ihmisten liikkumiseen yli valtiollisten rajojen. Tällaisen

vuorovaikutuksen ylläpitämisessä on kustannuksia ja hyötyjä. (Keohone & Nye 2001.) Esimerkiksi kansainvälinen vapaakauppa on eräs keskinäisriippuvuuden ilmentymä. Euroopan maat ovat vapaankaupan avulla kyenneet viemään tuotteitaan kansainvälisille markkinoille, ja päässeet osaksi edullisia raaka-aine markkinoita Euroopan ulkopuolelta.

Keohonen ja Nye (2001) mukaan keskinäisriippuvuus on myös vallan lähde. Tämä tarkoittaa, että osapuolet eivät ole tasavertaisia, jolloin toinen pystyy käyttämään riippuvuussuhdetta hyödykseen. Tällöin puhutaan epäsymmetrisestä keskinäisriippuvuudesta. Esimerkiksi vähemmän riippuvaisella osapuolella on enemmän poliittista valtaa, koska suhteen muuttaminen tulisi sille halvemmaksi kuin sille, joka on riippuvaisempi suhteesta. Keohone ja Nye (2001) jakavat keskinäisriippuvuuden kahteen ulottuvuuteen: herkkyyteen ja haavoittuvuuteen, joista jälkimmäinen on tärkeämpi poliittisesti. Jaon tarkoituksena on havaita paremmin vallan rooli keskinäisriippuvuudessa.

Herkkyys tarkoittaa reagointikykyä politiikan puitteissa: kuinka nopeasti yhdessä maassa tehdyt muutokset tuovat kalliita muutoksia toisessa maassa ja kuinka suuret vaikutukset ovat. Kyse on siitä, kuinka pienillä politiikan muutoksilla valtio pystyy sopeutumaan uuteen tilanteeseen. Jos valtio pystyy tekemään poliittisia muutoksia pienillä kustannuksilla, herkkyys on pientä. (Keohone & Nye 2001.) Esimerkiksi valtio A on tuonut 35 % tiettyä raaka-ainetta valtiosta B. Nyt jonkin häiriön takia raaka-aineen hinta nousee. Tällöin valtio A voi hajauttaa raaka-aineen saantinsa valtio C:hen ja D:hen, jolloin valtio A ei kärsi hinnan noususta. Vaihtoehtoisesti valtio A voi kärsiä kustannuksista, jos ei pidä niitä suurina.

Haavoittuvuudella tarkoitetaan sitä, että vaikkakin eri politiikoita tehtiin, riippuvuussuhteen epäedullista tilannetta ei voitu poistaa (Keohone & Nye 2001). Esimerkiksi tilanteessa, jossa kahdesta valtiosta molemmat tuovat 35 % öljystään ulkomailta, se valtio, joka kykenee korvaamaan osan tuonnistaan kotimaisella tuotannolla, on vähemmän riippuvaisessa asemassa. Valtiot, joilla ei ole kykyä kotimaiseen tuotantoon, joutuvat kärsimään yllättävistä shokeista ja kriiseistä. Toisinaanottuna valtion kyky muuttaa riippuvuussuhdetta muista, vapauttaa kyseisen valtion ulkoisten tapahtumien aiheuttamista yllättävistä ja ylimääräisistä kustannuksista.

Covid-19 pandemian aikana nousseet taloudelliset haasteet ja toimitusketju häiriöt osoittivat, että EU:n riippuvuussuhde oli epäsymmetrinen, ja EU oli heikommassa asemassa, kuin riippuvuussuhteen muut osapuolet. Jäsenmaissa heräsi huoli siitä, että Kiina, joka tuotti suuren osan EU:n tarvitsemista lääkkeistä, raaka-aineista jne. (European Commission 2020, 2023) voisi käyttää suhdetta painostuskeinona EU:ta kohtaan. Trumpin nousu herätti myös huolta Euroopan riippuvuussuhteesta Yhdysvaltoja kohtaan (Damen 2022).

3. Diskursiivinen institutionalismi

Institutionalismien juuret voidaan jäljittää aina antiikin aikoihin. Antiikista aina 1800-luvulle tutkijat olivat kiinnostuneita hallitsevien instituutioiden luonteesta ja siitä, kuinka nämä instituutiot muokkasivat ihmisten käyttäytymistä. Tuon ajan institutionalismissa tutkittiin niin yksittäisen valtion instituutioita, mutta myös vertailevaa tutkimusta eri maiden välillä. (Peters 2019, 1–29.) Vertailun kohteena olivat eri maiden ja eri ajanjaksojen perustuslait, oikeusjärjestelmät ja hallintorakenteet (Lowndes 2018). Institutionalismissa valtio ja valtion rakenteet (viralliset ja poliittiset organisaatiot) olivat keskeisessä asemassa tutkimussuuntauksessa, jonka seurauksena tutkimusta alettiin kutsuaan 1800-luvun lopulla valtiotieteeksi (Peters 2019, 1–29).

Tällaista valtiokeskeistä institutionalismia, jota harjoitettiin ennen 1950-lukua, kutsutaan vanhaksi institutionalismiksi. Vanhan institutionalismin ominaisuuksiin kuuluu virallisten poliittisten instituutioiden tutkimusta (Peters 2019, 1–29). Nykyään puhutaan uudesta institutionalismista, jossa on monia eri institutionalismin haaroja, omine painotuksineen. Instituutioita ei enää nähty objektiivisena vaan enemmänkin katsottiin, että instituutiot muokkaavat yksilöiden käyttäytymistä, myös ei viralliset instituutiot (ns. sosiaaliset instituutiot). Tällöin tutkijat erottivat instituution ja organisaation toisistaan. Organisaatio jäi tarkoittamaan perinteisessä institutionalismissa tarkoittanutta instituutiota, kun taas uudessa institutionalismissa ”instituutio” ymmärretään laajemmin viittaavan vakaaseen ja toistuvaan käyttäytymismalliin. Tällöin instituutio ymmärretään sosiaalisesta perspektiivistä. (Lowndes 2018.)

Diskursiivinen institutionalismi (DI) on uusin lisäys institutionalismin perinteeseen. DI eroaa muista institutionalismeista siinä, että se painottaa ideoiden roolia instituutioissa, jotka siten muokkaavat yksilöiden käyttäytymistä. DI:n peruslogiikka on, että ideat ja tapa (diskurssi), jolla näitä ideoita viestitään instituutiossa määrittävät niitä. Toisin sanoen, idea on diskurssin ydin. Se, miten tästä ideasta kommunikoidaan tai viestitään muille (instituution muille jäsenille ja instituution ulkopuolisille), määrittää sen, minkälainen rakenne tälle instituutiolle muodostuu. Muodostunut instituutio muokkaa yksilön käyttäytymistä. Tällöin diskurssi pystyy muokkaamaan ydinideaa, jos diskurssi idean ympärillä muuttuu. Muutokseen tarvitaan kuitenkin toimijoita, jotka aktiivisesti haastavat vallitsevan idean. Diskurssin painottaminen tarkoittaa myös sitä, että instituutiot ovat jatkuvassa muutoksessa. Tämän takia DI on parempi selittämään institutionaalista muutosta kuin muut institutionalismit. (Schmidt 2008; Peters 2019, 127–143.)

3.1 Ideat diskursiivisessa institutionalismissa

Idea DI:ssä ei ole tarkoin määritelty vaan se voi tarkoittaa monia eri asioita. Esimerkiksi se voi tarkoittaa kollektiivisia muistoja tai kansallisia perinteitä sekä tarinoita, jotka muokkaavat ymmärrystä tapahtumista tai strategisia rakenteita. Schmidt (2008) erottelee ideat kolmeen tasoon ja lisäksi jakaa ne kognitiivisiin ja normatiivisiin luokkiin sen mukaan, mikä idean tarkoitus on. Ensimmäisellä tasolla (politiikat) on poliittisten päättäjien ehdottamat politiikat tai poliittiset ratkaisut. Toinen taso (poliittiset ohjelmat) menee syvemmälle tarkastelussa, sillä toinen taso kattaa yleisimmät ohjelmat, jotka tukevat poliittisia ideoita. Tällaisista toisen tason ideoista puhutaan paradigmoina, eli viitekehyksinä, jotka ohjaavat poliittista toimintaa ja organisoitumista. Kolmannen tason ideat ovat filosofiset ideat, joilla tarkoitetaan yhteiskuntaan syvästi juurtuneita filosofisia ideoita. Näistä ensimmäisen ja toisen tason ideoista käydään jatkuvasti keskustelua, mutta kolmannen tason ideoista hyvin harvoin, pitkälti vain kriisiaikoina. (Schmidt 2008.)

Kognitiiviset ideat selventävät, mitä pitää tehdä. Kognitiiviset ideat ovat poliittisen toiminnan menetelmät ja/tai suuntaviivoja poliittisille ongelmille. Tällaisia ideoita käytetään, kun halutaan perustella tiettyjä politiikkoja tai poliittisia ohjelmia. *”Kognitiiviset ideat puhuvat siitä, kuinka (ensimmäisen tason) politiikat tarjoavat ratkaisuja käsillä oleviin ongelmiin, kuinka (toisen tason) ohjelmat määrittelevät ratkaistavat ongelmat ja tunnistavat menetelmät niiden ratkaisemiseksi; ja miten sekä politiikat että ohjelmat liittyvät asiaankuuluvien tieteenalojen tai teknisten käytäntöjen (kolmannen tason) periaatteiden ja normien syvempään ytimeen”* (Schmidt 2008, 306–307.) Normatiiviset ideat toisaalta luovat arvoja poliittiselle toiminnalle ja auttavat legitimoimaan poliittisen ohjelman. Lisäksi normatiiviset ideat vastaavat julkison toiveita ja ihanteita. *”Ne osoittavat myös, kuinka (toisen tason) ohjelmat sekä (ensimmäisen tason) politiikat resonoivat julkisen elämän (kolmannen tason) periaatteiden ja normien syvemmän ytimen kanssa, olipa kyseessä yhteiskunnan uudet nousevat arvot tai yhteiskunnan ohjelmistossa pitkään olleet arvot”*. (Schmidt 2008, 306–307.)

3.2 Diskurssi diskursiivisessa institutionalismissa

Diskurssi on monipuolisempi ja laajempi käsite kuin idea. DI:ssa diskurssilla tarkoitetaan viestintä- ja kommunikaatiomuotoja, joilla ilmaistaan ja viestitään ideoita. Tutkimalla diskursiivisia prosesseja voidaan selvittää, miksi tietyt ideat onnistuvat nousemaan yhteiskunnan keskustelun aiheeksi, kun toiset ideat eivät. Diskurssi pystyy ilmaisemaan ideoiden eri tasoja, erilaisia ideoita (kognitiivinen ja

normatiivinen), mutta myös ideoiden eri muotoja, kuten kertomuksia, myyttejä, kollektiivisia muistoja sekä tarinoita. Diskurssi on siis väline, jolla luodaan ja ilmentetään ideat. (Schmidt 2008.)

Artikkelissaan Schmidt (2008) jakaa diskurssin kahteen: koordinoivaan ja kommunikatiiviseen diskurssiin. Koordinoiva diskurssi on esiaste kommunikatiiviselle diskurssille. Koordinoiva diskurssi käydään niiden ihmisten ja ryhmien välillä (poliittiset toimijat), jotka osallistuvat politiikan ja poliittisten ohjelmien luomiseen ja laatimiseen. ”Nämä poliittiset toimijat ovat muun muassa virkamiehiä, asiantuntijoita, järjestäytyneitä eturyhmiä ja aktivisteja, jotka pyrkivät koordinoimaan keskenään sopimuksia poliittisista ajatuksista” (Schmidt 2008, 309–313). Kun nämä poliittiset toimijat pääsevät yhteisymmärrykseen politiikasta ja poliittisesta ohjelmasta, silloin tämä poliittinen tuotos kommunikoidaan muille, eli julkisolle. Kommunikatiiviseen diskurssiin osallistuvat kaikki merkittävät yhteiskunnalliset toimijat, kuten puolueet, media, asiantuntijat, aktivistit, ajatushautomot jne. (Schmidt 2008).

3.3 Instituutio diskursiivisessa institutionalismissa

DI:n suurin ero muihin institutionalismeihin on siinä, että DI näkee instituutiot eritavoin kuin muut. DI:ssä ei määritellä instituutioita jatkuvuuden ja pysyvyyden kautta, kuten muissa institutionalismeissa. Sen sijaan DI juuri painottaa, että instituutiot eivät ole pysyviä, vaan niitä haastetaan koko ajan eri toimijoiden välityksellä. DI jakaa kuitenkin saman näkemyksen muiden institutionalismien kanssa, että instituutio muokkaa toimijan/toimijoiden käyttäytymistä. (Schmidt 2008; Peters 2019, 127–143.)

DI:ssä instituutio rakentuu tietyn idean ympärille, mikä rajoittaa toimijoiden käyttäytymistä. Instituution rajoittamat toimijat voivat kuitenkin instituution ulkopuolelta haastaa vallitsevaa ideaa tai ylläpitää instituutiota. Toisin sanoen, toimijalla on kaksi roolia, toinen niistä on instituution käyttäjänä ja toinen instituution muokkaajana tai ylläpitäjänä. Schmidt (2008) artikkelissaan painottaakin kommunikatiivista logiikkaa, koska sen ansiosta DI pystyy selittämään institutionaalista muutosta paremmin kuin muut institutionalismit (Schmidt 2008; Peters 2019, 127–142). ”Diskurssi vuorovaikutteisena prosessina on se, mikä mahdollistaa toimijoille instituution muuttamisen, koska diskurssin deliberatiivinen luonne mahdollistaa sen, että he voivat ajatella ja puhua instituutioista objekteina etäältä ja irtautua niistä jopa, kun he jatkavat niiden käyttöä”. (Schmidt 2008, 316).

3.4 Ideat vallan muotona

Carstensen ja Schmidt (2016) artikkelissaan nostavat esille ideoihin perustuvaa vallankäyttöä, jota he kutsuvat ideointivallaksi. Ideointivallan he määrittelivät toimijoiden kyvyksi vaikuttaa toisten toimijoiden kognitiivisiin ja normatiivisiin uskomuksiin käyttämällä ideointielementtejä. Lisäksi he esittävät, että ideointivalta ilmenee kolmena erilaisena muotona: valta ideoiden kautta (power through ideas), vallaksi ideoihin (power over ideas) sekä ideoiden vallaksi (power in ideas). (Carstensen & Schmidt 2016.)

Ideointivallan ensimmäisessä muodossa – valta ideoiden kautta – pakottamisella tai uhkailulla ei ole suurta roolia, vaan se perustuu taivutteluun ja vakuutteluun. Toimija käyttää valtaa erilaisten ideointielementtien kautta, joita ovat diskurssi, käytännöt, symbolit, myytit, narratiivit, kollektiiviset muistot, tarinat, normit, kieliopit ja identiteetit. Toimijoiden valta pohjautuu siihen, että se pyrkii nostamaan ideointielementtien avulla oman ideansa muiden toimijoiden ideoiden yli tärkeimmäksi ideaksi perustelujen ja argumenttien avulla. Tästä näkökulmasta politiikan voidaan katsoa olevan ideoiden valtataistelua. (Carstensen & Schmidt 2016.)

Toisessa muodossa – valta ideoihin – painotetaan sitä, minkälainen on toimijoiden kyky hallita ja dominoida ideoiden merkitystä. Tässä vallanmuodossa Carstensen ja Schmidt (2016) nostavat kolme erilaista toimijuutta. Ensimmäisessä toimijuusmallissa on toimijoita, jotka hallitsevat perinteisiä vallan muotoja, ja jotka pystyvät niitä hyödyntämällä poissulkemaan muut ideat. Tällaiset toimijat pyrkisivät kaikin keinoin ylläpitämään omia ideoita vallitsevina ja että heidän ideoita ei missään tapauksessa haastettaisi. Klassinen esimerkki tällaisesta toimijuudesta on totalitarismi, jossa propagandalla, pakkovallalla ja median hallinnalla poissuljetaan kaikki muut ideat. Toisessa toimijuusmallissa toimijat eivät omaa niin suurta poliittista voimaa kuin edellisessä toimijuusmallissa, mutta silti ovat merkittäviä yhteiskunnallisia toimijoita, jotka pystyvät omilla resursseilla vaikuttamaan vallitseviin ideoihin. Tällaiset toimijat ovat esimerkiksi ei-valtiolliset toimijat (NGO) ja muut järjestöt. Viimeisessä toimijuusmallissa toimijoilla on kyky olla kuuntelematta ja vastustaa vaihtoehtoisia ideoita. Tällaisilla toimijoilla on institutionaalista sekä auktoriteettista valtaa, ja he pystyvät valjastamaan riittävästi legitimizeettiä poliittisten ideoidensa ympärille välttääkseen harkitsemasta vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Tällaiset toimijat ovat episteemiset yhteisöt, edunvalvontajärjestöt ja muut yhteiskunnalliset toimijat. Näiden toimijoiden legitimiys pohjautuu tietoon ja taitoon, joita tarvitaan tietyissä aloissa tai politiikassa. (Carstensen & Schmidt 2016.)

Viimeinen vallan muoto – valta ideoissa – on abstraktimpi kuin kaksi edellistä. Tässä ajatuksena on se, että on jokin laajempi ja syvällisemmin juurtunut idea yhteiskunnassa, joka nauttii suurempaa arvovaltaa kuin muut ideat. Tässä tapauksessa puhutaan filosofisista ideoista (kts. alaluku 3.1 ideat diskursiivisessa institutionalismissa), jotka vaikuttavat taustalla. Tällaiset filosofiset ideat rajoittavat niin poliittisen eliitin kuin muidenkin toimijoiden ideoiden vaihtoehtoja. Lisäksi filosofiset ideat toimivat oppaina toimijoille siitä, mitä voi tai saa tehdä, ja mikä on oikein ja väärin. (Carstensen & Schmidt 2016.)

4. Metodologia ja aineisto

Toteutin tutkielman laadullisena tutkimusanalyysinä (Tuomi & Sarajärvi 2013). Aineistoksi valitsin Sipilän hallituksen EU-vaikuttamisstrategian vuodelta 2018 (Valtioneuvosto 2017) sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon vuodelta 2016 (Valtioneuvosto 2016). Lisäksi käytän Marinin (Huom. myös Rinteen hallitus huomioitu) hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa vuodelta 2020 (Valtioneuvosto 2020) ja EU-politiikan selontekoa vuodelta 2021 (Valtioneuvosto 2021). Viimeisenä aineistona on Orpon hallituksen E-kirjelmä eduskunnalle, jossa hallitus määrittää EU-politiikkansa strategiset tavoitteet (Valtioneuvosto 2024). Nykyinen Orpon hallitus ei ole vielä kirjoitushetkellä julkaissut EU-politiikan tai ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoja, joten E-kirjelmä on ainoa paperi, joka on vastaavanlainen kuin selonteot. Selonteot ovat DI:n mukaisesti koordinoivaa diskurssia, joten tässä tutkielmassa ei analysoida kommunikatiivista diskurssia.

Aineiston analysoimista varten olen valinnut teorialähtöisen sisällönanalyysin. Aineiston luokittelu perustuu tällöin teoriaan, eli SA:han (Tuomi & Sarajärvi 2013.) Aineisto luokitellaan kolmeen pääluokkaan: perinteinen vai globaali, riippuvuudet ja EU:n rooli. Perinteinen vai globaali-luokan idea on peräisin kirjallisuudesta (ks. luku 2). Tarkoituksena oli tutkia, miten Suomen eri hallitukset ovat kuvailleet EU-Nato yhteistyötä. Onko Suomikin nähnyt EU:n pehmeänä turvallisuudenlähteenä ja Naton kovan turvallisuuden lähteenä? Oleellista on se, miten Suomen nykyinen hallitus näkee tämän yhteistyön ja eri roolit nyt, kun Suomi on Naton jäsen.

Riippuvuudet ovat keskeinen ulottuvuus strategisessa autonomiassa, jonka vuoksi takia olen valinnut riippuvuudet yhdeksi ideaksi tutkimukseen. Riippuvuuksia tarkastellaan laaja-alaisesti, herkkyyksien, haavoittuvuuksien ja eri politiikoiden kautta, sekä myös riippuvuuksia muihin valtioihin. Tarkoituksena on tutkia, miten hallitukset ovat nähneet riippuvuudet.

Kolmas pääluokka ei ehkä aina suoranaisesti esiinny kirjallisuudessa, mutta siitä on erilaisia tutkimuksia. Kirjallisuudessa EU:ta verrataan muihin suurvaltoihin, kuten Yhdysvaltoihin, Kiinaan ja Venäjään, jotka ovat riippumattomia muista toimijoista ja joilla on valtaa vaikuttaa kansainvälisissä asioissa. Kolmannessa pääluokassa tutkin, miten hallitukset kuvailevat EU:ta ja minkälaista johtajuutta hallitukset ovat EU:lle antaneet. Voidaan olettaa, että eri aikoina EU:n roolia on painotettu eri tavoilla ja se on muuttunut eri kriisien myötä.

Luokat voivat olla keskenään päällekkäisiä ja ristiriitaisia, mutta käsittelen niitä erillään toisistaan. Esimerkiksi puhuttaessa riippuvuuksista voidaan puhua Euroopan sotilaallisesta riippuvuudesta Yhdysvalloista, jolloin se sisältyy kahteen luokkaan perinteinen vai globaali sekä riippuvuus luokkaan.

Aineiston analysoimiseen käytin laadulliseen tutkimukseen tarkoitettua Nvivo ohjelmistoa. Sen avulla pystyin analysoimaan aineistoa paremmin. Aineiston analysointia varten loin kolme koodia pääluokkien mukaan, eli perinteinen vai globaali, riippuvuudet ja EU:n rooli. Koodien avulla pystyn luomaan asiayhteyksiä, nostaa tiettyjä lauseita ja muutoinkin käsittelemään aineistoa huomattavasti helpommin ja monipuolisemmin.

Rajasin tutkimukseni koskemaan Sipilän, Marinin ja Orpon hallituksia, koska kirjallisuuden mukaan SA käsite on laajentunut vuodesta 2016, jolloin Sipilän hallitus oli vallassa. Lisäksi aineiston rajaamiseen vaikutti se, että SA mainitaan Marinin hallituksen EU-politiikan selonteossa, mutta ei Sipilän EU-vaikuttamisstrategiassa. Sipilän hallitus on julkaissut kolme EU-vaikuttamisstrategiaa, vuosina 2016, 2017 ja 2018, mutta tätä tutkielmaa varten valitsin vain viimeisen. Tämän rajauksen tein sen takia, että aineisto olisi ollut muuten liian laaja, ja SA:ta ei ollut mainittu aikaisemmissa strategioissa. Rajasin aineiston koskemaan hallitusten virallisia selontekoja sekä E-kirjelmää. Tällöin tutkielmani on pysynyt rajallisena ja olen pystynyt analysoimaan aineistoa syvällisemmin pienemmällä määrällä aineistoa.

5. Analyysi

Sipilän hallituksen EU-vaikuttamisstrategiassa (Valtioneuvosto 2017) tai ulko- ja turvallisuuspoliittisessa (Valtioneuvosto 2016) selonteossa ei kummassakaan mainita SA:ta lainkaan. Marinin hallituksen 41 sivuinen EU-poliittinen selonteko (Valtioneuvosto 2021) tunnistaa käsitteen strateginen autonomia ja mainitsee sen neljä kertaa. SA painottuu vahvemmin taloudelliseen ja

sisämarkkinaaanpainottuvaan diskurssiin, mutta myös arvo- ja kokonaisturvallisuuskurssiin. Marinin hallitus karsasti protektionistista talouspolitiikkaa ja sen sijaan puolusti monenkeskistä sekä avointa talouspolitiikkaa.

Orpon hallituksen yhdeksänsivuisessa E-kirjeessä (Valtioneuvosto 2024) eduskunnalle SA esiintyy kolme kertaa. SA:ta käsitellään eniten liittyen kokonaisturvallisuuteen ja suomalaiseen huoltovarmuuteen, mutta myös kun käsitellään riippuvuuksia fossiilista polttoaineista. E-kirjeessä (mt. 2024) on erillinen otsikko strategiselle kilpailukyvyllä, jolla halutaan painottaa SA:n taloudellista ulottuvuutta. Orpon hallitus näkee SA:n kriisinsietokykyä, eli heidän mielestään EU:n tulisi varautua eri politiikan sektoreilla erilaisiin kriiseihin. Vain tällaisella varautumisella ja kriisinsietokyvyllä EU voi toimia itsenäisenä. Orpon hallitus on valmiimpi tarvittaessa suojelemaan ja turvaamaan EU:n taloutta ja intressejä, vaikkakin se tarkoittasi protektionismia.

5.1 Perinteinen vai globaali

Pitkään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjasi idea liittoutumattomuudesta. Vuonna 2022 Suomi kuitenkin haki Naton jäseneksi ja vuonna 2023 se hyväksyttiin osaksi liittokuntaa. Tämä myös näkyi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, jossa omaa kansallista puolustusta painotettiin ainoana turvallisuuden tuojana. Oleellinen kysymys on, miten Naton jäsenmaana Suomi näkee EU:n ja Naton välisen yhteistyön? Onko EU Suomelle pehmeän vallan lähde vai voiko EU:lla olla tilaa Suomen puolustuspolitiikassa? Lisäksi on syytä pohtia, miten Suomi on suhtautunut ja suhtautuu tulevaisuudessa Euroopan (unionin) omaan puolustukseen tai sotilaalliseen voimaan.

Analysoin perinteinen vai globaali luokkaa aineistosta neljän käsitteen (koodin) avulla, jotka ovat perinteinen, Nato, globaali ja valta. Perinteinen ja Nato edustavat käytännössä samaa asiaa. Olen kuitenkin erottanut ne, jotta pystyn paremmin analysoimaan, mitä ja miten Natosta kirjoitetaan, sekä sitä, miten hallitukset ovat yleisesti suhtautuneet kovaan turvallisuuteen, jota perinteinen idea yleensä kuvastaa. Globaali ja valta myös kuvaavat samaa ideaa, mutta erotin nämä kaksi, jotta pystyisin paremmin erottamaan vallan lähteen ja politiikat. Vallan käsitteellä keskityn siihen, miten EU:n vallankäyttö ja -lähde on kuvailtu. Globaalilla käsitteellä keskityn siihen, miten eri politiikat ja uhat on kuvailtu. Perinteisen ja globaalin jakaminen neljään tarkempaan määritelmään luo monipuolisempaa analyysia. Lopuksi luon erilaisia asiayhteyksiä, esimerkiksi miten talouspolitiikka nähdään vallankäyttönä.

Sipilä

Sipilän hallituksen EU-vaikuttamisstrategiassa (Valtioneuvosto 2017) EU nähdään pehmeänä valta. Vaikuttamisstrategiassa (mt. 2017) ei missään kohtaa mainita EU:n tai Euroopan tason sotilaallista yhteistyötä tai sen tiivistämistä. Lähemmäksi tällaista päästään siinä, kun hallitus kirjoittaa, että EU on Suomelle turvallisuusyhteisö sekä: *”Suomen pidemmän aikavälin tavoitteena on pysyvän esikunnan laajentaminen koskemaan kaikkia EU:n sotilasoperaatioita”* (Valtioneuvosto 2017, 24). Tekstissä ei avata tarkemmin, mitä sillä tarkoitetaan tai mikä pitkänajan tavoite on, esimerkiksi oliko tavoite sotilaallisten operaatioiden laajentaminen. Sipilän hallituksen mielestä puolustustutkimusta tulee parantaa ja ohjata siihen enemmän rahoitusta. Puolustusta lähestytään myös taloudellisten intressien kautta. Sipilän hallitus kirjoittaa EU:sta: *”EU:n tärkein tehtävä on rauha, turvallisuuden, vaurauden ja oikeusvaltion turvaaminen maanosassamme”* (mt. 2017, 6), jolla halutaan viestiä EU:sta pehmeän vallan lähteenä. Lisäksi EU:ta ei kuvailta SA:n globaalina ulottuvuuden kautta. EU-vaikuttamisstrategiassa Sipilän hallitus kyllä mainitsee EU:n eri politiikoissa, mutta niitä ei turvalliseta, eli uhkia ei oikeastaan ole. Haasteita nähdään maatalouspolitiikassa, jossa ratkaisuksi ehdotetaan rahoituksen turvaamista. (Valtioneuvosto 2017.)

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2016) tämä mielikuva EU:sta pehmeänä valtana voimistuu, koska selonteossa todetaan: *”Euroopan keskeisiä turvallisuusrakenteita ovat Euroopan unioni laaja-alaisena turvallisuuspoliittisena toimijana, jäsenmaidensa yhteisestä puolustuksesta vastaava Nato”* (mt. 2016, 18). Sipilän hallitus tunnisti EU:n turvallisuusyhteisönä, mutta Naton sotilaallisena organisaationa, joka tuo turvallisuutta ja vakautta Eurooppaan. Turvallisuusyhteisönä EU:ta ei nähty sotilaallisena organisaationa vaan EU vastaa kaikesta muusta kuin sotilaallisesta ulottuvuudesta. EU:n kohtaamat uhat eivät olleet sotilaallisia mutta toisenlaisia, esimerkiksi *”Eurooppaan suuntautuvaan maahanmuutto, unionin yhtenäisyys, geopoliittisten ristiriidat, hidas talouskasvu ja euroalueen vakaus”* (mt. 2016, 21). Nämä ovat turvallisuusuhkia, sillä ne voivat luoda työttömyyttä ja syrjäytymistä, jotka vaikuttavat jäsenmaiden sisäiseen turvallisuuteen. Lisäksi EU:n puolustusta rajoittaa se, että EU:n puolustusyhteistyön tulee tapahtua perussopimuksien sallimissa rajoissa. Tällaisella lauseella halutaan korostaa sitä, että perussopimukset antavat EU:lle huomattavaa valtaa sisämarkkinoihin liittyvissä kysymyksissä. Tämä tarkoittaa, että EU-tasolla tapahtuva puolustusyhteistyö tulisi tapahtua talouspolitiikan osalta, kuten selonteossa todetaan: *”Euroopan unioni on merkittävä toimija sen perussopimuksissa määritellyillä aloilla, kuten sisämarkkinoilla, ihmisten vapaassa liikkuvuudessa ja raha- ja talousliitossa”* (mt. 2016, 14). Sipilän hallitus antaa selvän idean siitä, että EU:lla ja Natolla on omat roolinsa turvallisuuspolitiikassa. (Valtioneuvosto 2016.)

Marin

Marinin hallitus jatkoi samalla linjalla, kuin Sipilän hallitus kuvailemalla EU:ta pehmeäksi vallaksi. Marinin hallituksen EU-poliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2021) ei mainita EU:n sotilaallisia kyvykkyyksiä tai niiden kehittämistä. Lisäksi siellä ei mainita, että EU:n tulisi olla riippumaton Natosta. Marinin hallitus ei nähnyt EU:ta perinteisestä näkökulmasta vaan globaalista näkökulmasta.

Ensinnäkin EU-selonteossa (mt. 2021) mainitaan, että EU:n ja Naton yhteistyön tulisi syventyä siten, että EU ottaisi suurempaa roolia hybridi-, kyber-, digitalisaatio- ja tekoälykysymyksissä. Tällä halutaan korostaa EU:n ja Naton rooleja, jossa Nato on kovan, eli sotilaallisen vallan lähde ja EU pehmeän turvallisuuden lähde. Globaalin näkökulman korostaminen kiteytyy tähän lauseeseen, joka EU-selonteossa esiintyy: *”Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, vastaaminen hybridivaikuttamiseen, kuten kyberhyökkäyksiin, sekä kansainväliseen rikollisuuteen ja muihin rajat ylittäviin turvallisuusuhkiin, huoltovarmuus sekä muu unionin ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden edistäminen kytkeytyvät toisiinsa luoden pohjaa kansalaisten kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle”* (mt. 2021, 9). Sotilaallisten kyvykkyyksien jättäminen pois vahvistaa käsitystä siitä, että EU on pehmeän turvallisuuden tuoja (Valtioneuvosto 2021).

Toiseksi globaali näkökulma tulee esille myös siinä, että EU-poliittisessa selonteossa (mt. 2021) EU:n kohtaamiin kriiseihin ja uhkiin tarjotaan ei-sotilaallisia ratkaisuja, kuten talous-, terveys-, sosiaali-, ympäristöpolitiikkoja. Mainitsemalla nämä politiikat luodaan mielikuvaa EU:n kyvykkyyksistä kyseisissä politiikoissa. Lisäksi selonteossa (mt. 2021) nostetaan esille, että EU:n hybridi- ja kyberkyvykkyyksiä tulee vahvistaa. Näillä halutaan selvästi viestiä, että EU:n kyvykkyyksien parantaminen voi tapahtua kaikissa muissa politiikoissa ja jopa yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, mutta ei kuitenkaan sotilaallisessa yhteistyössä. (Valtioneuvosto 2021.)

Kolmanneksi EU-selonteko (mt. 2021) vahvistaa globaalista näkökulmaa: *”Yhdysvaltojen ja Kiinan jännitteinen suhde on pakottanut EU:n pohtimaan asemoitumistaan uudessa poliittisessa, taloudellisessa ja ideologisessa kilpailussa”* (mt. 2021, 28.) Yhdysvaltojen ja Kiinan väliseen suhteeseen on vaikuttanut se, että Kiina on kasvattanut sotilaallisia kyvykkyyksiään ja sotilaallista läsnäoloa lähialueillaan. Maiden välisessä suhteessa on siis vahvasti mukana sotilaallinen ulottuvuus, vaikka sitä ei ole mainittu lainauksessa. (Valtioneuvosto 2021.)

Marinin hallituksen ulko- ja turvallisuusselonteko (Valtioneuvosto 2020) jatkaa EUN kuvailua pehmeänä turvallisuuden lähteenä ja Natoa kovan turvallisuuden lähteenä. Ulko- ja turvallisuusselonteossa (mt. 2020) EU-tason puolustusyhteistyölle luodaan mahdollisuus, vaikkakin se tapahtuisi talouspolitiikan ja puolustusrahaston avulla. Puolustusyhteistyötä painotetaan, jotta EU

pystyisi kantamaan vastuuta omasta ja lähialueidensa turvallisuudesta, mutta se ei kata sotilaallista yhteistyötä. Sen sijaan siinä mainitaan, että Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton, jonka seurauksena sotilaallinen ulottuvuus puuttuu. Naton rooli tuodaan selvästi esille ja se nähdään olevan keskeinen osa eurooppalaista turvallisuutta ja vakautta edistävä toimija. (Valtioneuvosto 2020.)

EU nähdään ulko- ja turvallisuuspoliittisessa (mt. 2020) selonteossakin vahvasti globaalista näkökulmasta, sillä EU on mainittu tavalla tai toisella melkein jokaisessa poliittisessä ratkaisussa erilaisiin Suomen kohtaamiin haasteisiin, ongelmiin tai uhkiin. Joko EU nähdään toimijana, jonka täytyy toimia, esimerkiksi hybridi- ja kyberkysymyksissä tai EU nähdään organisaationa, jossa Suomi pystyy edistämään itselleen tärkeinä pitämiään asioita, esimerkiksi arktista politiikkaa. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (mt. 2020) EU-toimijuus mainitaan ilmasto-, arktisen-, talous-, kauppa, kehitys-, laajentumis-, naapurustopolitiikan yhteydessä. (Valtioneuvosto 2020.)

Orpo

Orpon hallitus ei näe Naton ja EU:n rooleja niin selvärajaisesti. E-kirjeessä (Valtioneuvosto 2024) turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ovat vahvemmin läsnä kuin kahden edellisen hallitusten selonteissa. Orpon hallitus painottaa, että EU:n tulee jatkaa Ukrainan tukemista taloudellisesti, poliittisesti ja sotilaallisesti. Tässä on selvä muutos verrattuna edellisten hallitusten luomaan mielikuvaan EU:sta pehmeän turvallisuuden lähteenä, sillä vaikkakin EU ei itse käy sotaa, EU kuitenkin tukee sotilaallisin materiaalein sotaa käyvää valtiota. Tämä tarkoittaa myös EU:n kyvykkyyksien laajentamista, sillä nyt EU pystyy ajamaan omia etujaan sodan muodossa. EU kykenee ottamaan kantaa sotiin tukemalla toista tai useampaa toimijaa taloudellisesti ja sotilaallisin materiaalein, ja näin myös edistämään omia etujaan maailmalla. (Valtioneuvosto 2024.)

Orpon hallitus on vahvemmin vahvistamassa EU:ta turvallisuus- ja puolustusulottuvuutta. Puolustusulottuvuudessa hallitus esittää, että EU:n täytyy vahvistaa omaa puolustusta, koska ”Suomen etu on, että EU on turvallisuudessa ja puolustuksessa mahdollisimman vahva ja toimintakykyinen” (mt. 2024, 5). Tällä ei kuitenkaan viitata EU-tason armeijan perustamiseen, vaan puolustusyhteistyön syventämiseen talouden alalla, yhteisten puolustushankintojen tekemiseen sekä EU-tason puolustustutkimukseen ja puolustustuotekehittelyyn. Lisäksi tarvittaessa luotaisiin uusi puolustusministerineuvosto, jonka tehtäväksi jäisi jäsenmaiden puolustusyhteistyön syventäminen. Ministerineuvoston luominen viittaa siihen, että hallitus haluaa pitää puolustuspolitiikan hallitustenvälisenä, eikä viedä sitä ylikansallisen päätöksenteon alaiseksi. Hallitus myös korostaa, että EU:n kriisinsietokykyä ja laaja-alaista varautumista tuleviin kriiseihin ja hybridiuhkiin tule vahvistaa.

E-kirjeessä todetaan: ”Suomi edistää EU-tasolla toimintatapaa, joka huomioi koordinoitusti kaikki politiikkasektorit varautumisen vahvistamisessa” (mt. 2024, 5). Tämä viittaa suoraan globaaliin näkökulmaan, koska siinä tuodaan esille, että uhkiin voidaan vastata myös muiden politiikkojen kautta (Valtioneuvosto 2024).

Vaikkakin Orpon hallitus korostaa enemmän perinteistä näkökulmaa, ovat globaali näkökulma ja pehmeä turvallisuuden lähde myös esillä. Pehmeä turvallisuus esiintyy sisämarkkinakysymyksessä ja naapurustopolitiikassa. Siinä sisämarkkinat nähdään EU:n sisäisen turvallisuuden takaajana. Lisäksi EU kyvykkyyksien kehittäminen tarkoittaa vahvaa ja toimivaa sisämarkkinaa. Naapurustopolitiikan tulee toisaalta olla kandidaattimaita sitouttavaa, koska silloin kun nuo maat ovat vakaita ja turvallisia, niin EU on myös turvallinen. Globaali näkökulma tulee hyvin esille e-kirjeessä, koska kaikissa politiikoissa nähdään tavalla tai toisella uhkia ja keskinäisriippuvuuksia. Esimerkiksi ”Suomi pitää kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeänä, että maataloutta voidaan harjoittaa tuottavasti kaikilla EU-alueilla” (mt. 2024, 6), tällä haluttiin korostaa sitä, että eri kriisit ovat vaikuttaneet negatiivisesti ruuantuotantoon, joten maataloutta tulee tarkastella laaja-alaisemmin ja turvallisuuden näkökulmasta (Valtioneuvosto 2024).

Yhteenveto

Sipilän EU on pehmeän turvallisuuden lähde ja Nato kovan turvallisuuden lähde. Sipilän hallitus oli valmis edistämään EU:n puolustusyhteistyötä, kunhan se tapahtuu perussopimuksien puitteissa. EU oli kansainvälinen organisaatio ja ulkopoliittikan väline, jonka avulla Suomi pystyi ajamaan omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkansa.

Marinin hallituksen EU noudatti enemmän globaalia näkökulmaa SA:sta kuin perinteistä näkökulmaa, koska Marinin hallitus korosti ei-sotilaallista ulottuvuutta ja kuvaili EU:n toimijuutta ja kyvykkyyksiä muiden politiikkojen kautta. Kuitenkin Marinin hallitus loi mahdollisuuden puolustusyhteistyölle, joka pohjautuisi taloudelliseen ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden kehittämiseen.

Orpon hallitus toisaalta ei tee niin selvää rajausta Naton ja EU:n rooleista, koska EU:n kyvykkyyksiä puolustuspolitiikassa ja jäsenmaiden puolustusyhteistyötä halutaan kasvattaa. Lisäksi Orpon hallitus tukee EU:ta siinä, että Ukrainaa tuetaan sotilaallisilla materiaaleilla. Globaali näkökulma on vahvasti esillä Orpon hallituksen kuvailemassa EU:ssa. Kaikki politiikat tulee ottaa uuteen tarkasteluun ja

turvallistaa ne, jotta EU:n kokonaisturvallisuutta ja varatumista tulevaisuuden uhkia vastaan voidaan vahvistaa.

5.2 Riippuvuudet

2020-luvulla olemme nähneet kaksi merkittävää kriisiä, jotka molemmat ovat vaikuttaneet merkittävästi EU:n riippuvuussuhteisiin: covid-19 pandemia sekä Ukrainan sota. Pandemian aikana varsinkin lääketieteellisuuden toimitushäiriöt huomattiin nopeasti, kun kaikki tuotettiin Kiinassa. Lisäksi Venäjän aloittaman sodan myötä EU-Venäjä suhdetta jouduttiin katsomaan uudesta näkökulmasta. Euroopan riippuvuus Venäjän fossiilisista polttoaineista on laskenut, mutta samanaikaisesti riippuvuus Kiinasta tietyillä kriittisillä sektoreilla on suurempaa kuin mitä se koskaan oli Venäjän kanssa. (Damen 2022).

Analysoin keskinäisriippuvuutta kuuden käsitteen (koodin) avulla, jotka ovat herkkyys, haavoittuvuus, politiikka, raaka-aine, valtio ja vaihtoehto. Herkkyys ja haavoittuvuus ovat näistä kuudesta tärkeimmät, koska niiden avulla voidaan käyttää vaikutusvaltaa toiseen. Tarkoituksena on analysoida, miten hallitukset ovat niistä kirjoittaneet ja miten ne ovat niitä ilmaisseet. Loppujen neljän käsitteen tarkoituksena on laajentaa ja monipuolistaa analyysia. Poliittikkäkäsitteellä haluan selvittää, että mikä politiikka on ollut Suomen hallitusten mielestä uhattuna, jos on ollut. Raaka-aine käsitteellä haluan tutkia, miten tarvitsemistamme asioista kirjoitetaan ja mitkä asiat turvallistetaan. Valtio käsitteellä haluan nostaa esille, että mitkä valtiot nähdään uhkana, kilpailijoina tai kumppaneina. Tällä on suuri merkitys varsinkin Venäjän aloittaman sodan takia. Lisäksi tämä voi kertoa siitä, miten jokin valtio pystyy käyttämään tiettyä raaka-ainetta hyväkseen. Vaihtoehtokäsitteen avulla tarkastelen, ovatko hallitukset antaneet mitään vaihtoehtoja erilaisille riippuvuuksille, kuten riippuvuudelle Venäjän fossiilienergiasta tai Kiinan raaka-aineista.

Sipilä

Sipilän hallituksen EU-vaikuttamisstrategiassa (Valtioneuvosto 2017) keskinäisriippuvuudet tunnistettiin, mutta niitä ei avattu tarkemmin. Herkkyyttä kuvaavia riippuvuussuhteita on havaittavissa, mutta haavoittuvuuksista ei ollut selvää kuvaa. Herkkyys näkyy vaikuttamisstrategiassa (mt. 2017) kahtena erilaisena suhteena, ensimmäinen on jäsenmaiden suhde EU:hun ja muihin jäsen maihin, toinen on EU:n suhde kolmansiiin maihin. Ensimmäisessä suhteessa

korostuvat taloudelliset uhat. Ensinnäkin vaikuttamisstrategiassa (mt. 2017) korostetaan, että ”*EU-sääntelyn tulee tukea kilpailukykyä, talouskasvua ja työllisyyttä sekä edistää suomalaisten yritysten kansainvälisiä toimintaedellytyksiä*” (mt. 2017, 9). Tällä viitataan siihen, että jos sääntely ei ole toimivaa, se voi vaikuttaa negatiivisesti niin suomalaisiin kuin eurooppalaisiin yrityksiin, jotka ovat keskinäisriippuvaisessa suhteessa maailman markkinoihin. Lisäksi vaikuttamisstrategiassa (mt. 2017) sanotaan, että talouden kasvun edellytyksiä kasvatetaan sisämarkkinoita tehostamalla. Tällä toisaalta halutaan korostaa, että sisämarkkinat ovat väline, joiden kautta keskinäisriippuvuus maailman ja eurooppalaisten yritysten välillä ilmenee. Sisämarkkinoiden toimiminen häiriöttä on tärkeässä roolissa, sillä jos ne eivät toimi halutusti, toinen toimija voi käyttää sitä hyödykseen ja siten käyttää painostusvaltaa EU:ta kohtaan. (Valtioneuvosto 2017.)

Toiseksi vaikutusstrategiassa (mt. 2017) korostetaan jäsenmaiden omaa vastuuta valtiollisista veloistaan. Tällä yhteisvelan vastustamisella Sipilän hallitus halusi alentaa Suomen riippuvuussuhdetta muihin jäsenmaihin. Tarkoituksena oli luoda mielikuva siitä, että EU on sisämarkkina, jossa tehdään kauppaa muiden jäsenmaiden ja kolmansien maiden kanssa, EU:ssa ei ole kyse muusta. Lisäksi tarkoituksena oli kertoa suorasanaisesti, että Sipilän hallitus ei suostu sellaiseen suhteeseen, jossa Suomelle tärkeät sisämarkkinoiden toimivuus olisi riippuvainen jonkun yhden jäsenmaan velkajärjestelyistä. (Valtioneuvosto 2017.)

Herkkyys kolmansien maihin ilmenee siinä, että esimerkiksi EU:n naapurimaan yhteiskunnan romahtaminen synnyttäisi epävakautta ja konflikteja lähialueille, ja ilmenisi EU-alueella mm. pakolaisten määränä. Tässä yhteydessä hallitus mainitsee Turkin kanssa tehdyn sopimuksen, jossa pakolaisvirrat pysäytettiin Turkin ja Syyrian rajalle. (Valtioneuvosto 2017.)

Haavoittuvuusriippuvuutta oli nähtävissä sisämarkkinoista ja velkajärjestelyistä puhuttaessa. Markkinahäiriöt nähtiin haavoittuvuutena, esimerkiksi vaikuttamisstrategiassa kirjoitettiin: ”*Suomi korostaa velkajärjestelymenettelyn valmistelun huolellisuutta sekä riittäviä siirtymäaikoja, jotta vältytään vakavilta markkinahäiriöiltä*” (mt. 2017, 17). Tällä halutaan viestiä, että jäsenmaiden tulee noudattaa tiukkaa talouskuria, koska holtiton velkaantuminen vaikuttaa negatiivisesti sisämarkkinoiden toimivuuteen (Valtioneuvosto 2017).

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (Valtioneuvosto 2016) jatkoi samanlaista linjaa, kuin vaikuttamisstrategia (Valtioneuvosto 2017). Herkkyyksiä on havaittavissa, mutta haavoittuvuuksia ei. Herkkyydet ovat samanlaisia kuin vaikuttamisstrategiassa (mt. 2017), joita olivat maahanmuutto ja talous, sekä kyberturvallisuus (Valtioneuvosto 2016).

Marin

Marinin hallitus EU-poliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2021) jatkoi Sipilän hallituksen linjaa siinä, että he tunnistivat erilaisia keskinäisriippuvuuksia, mutta eivät avanneet niitä enempää. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2020) haavoittuvuudet sekä herkkyydet on tunnistettu monipuolisemmin ja laaja-alaisemmin. EU-poliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2021) Marinin hallitus mainitsi haavoittuvuuksia enemmän kuin Sipilän hallitus. Covid-19 pandemia paljasti suuren haavoittuvuusriippuvuuden Kiinasta: ”*EU:n on jatkossa paremmin seurattava kriittisten lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden ja tarvikkeiden saatavuutta*” (mt. 2021, 21).

EU-poliittisessa selonteossa herkkyyttä on havaittavissa muun muassa ruuantuotannon ja koulutuspolitiikan osalta: ”*Ruuantuotannon jatkuminen koko EU:n alueella on keskeistä niin yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja -kriisinkestävyyden kuin maaseutualueiden elinvoimaisuuden näkökulmasta*” (mt. 2021, 15). Tällä halutaan korostaa kuinka tärkeää maatalouspolitiikka on Suomelle, mutta myös sitä, että ruuantuotannon ulkoistaminen on EU:lle riski. Uhkana ulkoistamisessa on, että siitä voi muodostua riippuvuussuhde, jota voidaan käyttää EU:n painostamiseen. Hallitus haluaa tällöin korostaa, että tällaista riippuvuussuhdetta ei tulisi rakentaa, vaikka se olisikin taloudellisesti kannattavaa. Lisäksi herkkyys esiintyy myös koulutuspolitiikan osalta. Siinä katsotaan, että ilman riittävää koulutuspanostusta Euroopan yliopistoihin, Eurooppa jäisi jälkeen globaalista kilpailusta ja riippuvaiseksi muiden maiden innovaatioista ja tutkimuksista. (mt. 2021).

Herkkyyttä esiintyy myös talouskysymyksissä, kuten Sipilän hallituksen aikana. EU-poliittisessa selonteossa (mt. 2021) esitetään, että ei tulisi luoda riippuvuussuhdetta, jossa yksi jäsenmaa pystyisi kaatamaan koko euroalueen. Selonteossa (mt. 2021) kirjoitetaan, että EU:n kriisinsietokyky on vahvimmillaan, kun sillä on toimivat sisämarkkinat. Toimivia sisämarkkinoita tarvitaan myös riippuvuuksista irtautumiseen. (mt. 2021)

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2020) haavoittuvuudet ovat useammin mainittuja kuin EU-poliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2021). Haavoittuvuudet ovat Covid-19 pandemian lisäksi mainittu hybridivaikuttamisessa ja verkkojen turvallisuudessa. Hybridivaikuttaminen nähdään lisääntyneen ja monipuolistuneen, jonka seurauksena siitä on tullut uhka. Vaikuttamisessa on kyse valtiollisen tai muun ulkoisen toimijan pyrkimyksestä käyttää hyödykseen kohteen haavoittuvuuksia tavoitteidensa saavuttamiseksi. Tällä tunnistetaan, että riippuvuussuhteita voidaan käyttää hyvin monipuolisesti, mikä osaltaan luo haasteen vaikuttamisen vastustamiselle. Yhtenä hybridivaikutuksen kohteena voi olla tietoverkot. Tietoverkoissa on kyse

siitä, että yhteiskunnat verkostoituvat, joten niiden toimintahäiriöt vaikuttavat suoraan eri yhteiskunnan sektoreihin. Pahimmassa skenaariossa jopa koko valtion toimintakyky voi olla uhattuna. Verkkokysymyksessä haasteena on, että suurin ja merkittävin verkkotoimija on kiinalainen Huawei, jonka toiminnan useat maat ovat kieltäneet. (Valtioneuvosto 2020.)

Herkkyyttä oli kuvailtu ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (mt. 2020) hyvin monipuolisesti. Sitä oli havaittavissa esimerkiksi ilmastonmuutoksessa, sääntöpohjaisessa kansainvälisessä järjestyksessä, EU:n yhtenäisyys- ja kyberturvallisuuskysymyksissä. Näitä ei kuitenkaan ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (mt. 2020) ole kuvattu herkkyysinä vaan haasteina. Lisäksi monia näistä haasteista ei ollut kuvattu EU:n herkkyysinä vaan Suomen herkkyysinä. Kuitenkin verrattuna Sipilän hallitukseen, Marinin hallitus oli monipuolistanut herkkyksiä enemmän ja EU oli vahvemmin mukana selonteoissa (Valtioneuvosto 2021).

Marinin hallitus myös toi selvemmin esille eri valtioiden roolit riippuvuuksissa. Kolmansista valtioista Yhdysvallat nähtiin EU-selonteossa ystävänä ja kumppanina, joka on Euroopan turvallisuuden takaaja. Kiina taas nähtiin kilpailijana, joka ei noudata samanlaista arvopohjaa kuin EU, joten EU:lta vaaditaan johdonmukaista Kiina-politiikkaa ja tarvittaessa omien arvojen puolustamista. Venäjä nähtiin sekä kumppanina, jonka kanssa yhteistyötä jatketaan, mutta samalla haluttiin jatkaa EU:n Venäjä-politiikkaa, eli pakotteiden jatkamista. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa jatkuu samanlainen kaava: Yhdysvallat ystävänä, Kiina kilpailijana ja Venäjä haasteena. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa tunnistetaan, että suurvallat haastavat unionin yhtenäisyyttä. (Valtioneuvosto 2020; 2021.)

Orpo

Orpon hallitus jatkaa samanlaista linjaa kuin aikaisemmatkin hallitukset, eli he tunnistavat erilaisia keskinäisriippuvuuksia, mutta eivät tarjoa syvällisempää poliittisia ratkaisuja niihin. Kirjeestä (Valtioneuvosto 2024) löytyy kaksi esimerkkiä haavoittuvuus riippuvuudesta. Ensimmäinen niistä liittyy fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämiseen, sillä fossiilisia polttoaineita vähentämällä minimoidaan riskejä, että tietty valtio pystyisi käyttämään sitä painostuskeinona EU:ta kohtaan. Tällä viitataan suoranaisesti Venäjä-riippuvuuteen. Toinen esimerkki liittyy teknologiaan, josta todetaan: *”Luotettavien teknologiakumppaneiden merkitys korostuu nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa”* (Valtioneuvosto 2024, 5). Tällä taas viitataan suoranaisesti Kiinaan. Erona kahteen edelliseen hallitukseen on se, että Orpon hallitus on linjassa EU:n kanssa ja he katsovat, että Kiina- ja Venäjä-suhteesta on tullut ongelma, josta tulisi irtaantua (mt. 2024).

Herkkyyttä on havaittavissa monissa eri kysymyksissä. Esimerkiksi talouskysymyksissä esiintyy samat teemat kuin edellisillä hallituksilla. Jäsenmaiden tulee vastata itse omista veloistaan, EU:sta ei tule tulonsiirtounionia. Hallitus ei myöskään halua jäsenmaita sitovia yhteisvelvollisuuksia, jolloin jäsenmaat eivät olisi riippuvaisia toisistaan. Yleisestikin korostetaan enemmän sitä, että EU:n tulee olla kriisinsietokykyisempi ja sitä tulisi tulevaisuudessa vahvistaa. Kriisinsietokykyä lähestytään yrityksiä kilpailukykyyn kautta. Toisin sanoen Orpon hallitus haluaa luoda kriisinkestävän toimintaympäristön yrityksille ja teollisuudelle. (Valtioneuvosto 2024.)

Orpon hallitus on ottanut selvästi enemmän puolueellisen kannan kolmansiiin maihin ja suurvaltoihin verrattuna edellisiin hallituksiin. Kuten jo todettua, riippuvuutta fossiilisista polttoaineista halutaan vähentää. Tämä tarkoittaa vähemmän riippuvuutta Venäjään, koska Venäjä oli EU:n suurin fossiilisen polttoaineen tuojia. Tämä on selvä muutos Suomen pitkäaikaiseen ulkopoliittiseen linjaan, jossa Venäjä suhteita haluttiin säilyttää. Myös Kiinan suhteen on otettu tiukempi linja: ”*Suomi korostaa EU:n tavoitteita irtautua haitallisista riippuvuuksista sekä tunnistaa EU:n haavoittuvuudet tietyillä strategisesti tärkeillä sektoreilla erityisesti Kiinan suhteen*” (mt. 2024, 2). Tämä tarkoittaa sitä, että Kiinaa nähdään nykyisin kilpailijan sijasta uhkana. Kiina on tietyillä talouden sektoreilla paremmassa asemassa kuin EU. Halutessaan se pystyisi käyttämään keskinäisriippuvuussuhdetta painostaakseen EU:ta, ja sitä kautta myös Suomea. (mt. 2024.)

Yhdysvaltoihin on otettu uusi linja. Suomi on pitkään suhtautunut Yhdysvaltoihin positiivisesti, nyt tätä suhdetta halutaan kuitenkin tiivistää. Orpon hallitus haluaa tiivistää EU:n ja Yhdysvaltojen strategista ja tiivistä yhteistyösuhdetta: ”*Lisäksi Suomi tukee Kiinapolitiikan vahvempaa koordinaatiota EU:n ja Yhdysvaltojen välillä*” (mt. 2024, 6). Tällä halutaan viestiä, että Suomi ja EU ovat liittolaisensa valinneet uudessa suurvalta kilpailussa (mt. 2024).

Yhteenveto

Sipilän hallitus esitti riippuvuudet heikosti. Herkkyudet voidaan, kuitenkin havaita, kun tarkastellaan pintaa syvemältä. Sipilän hallituksen herkkyudet liittyivät pitkälti taloudellisiin aiheisiin, kuten sisämarkkinoiden toimivuuteen ja jäsenmaiden velkoihin, mutta myös maahanmuuttoon ja pakolaisuuteen. Hallitus oli myös enemmän kiinnostunut jäsenmaiden EU-riippuvuuksista kuin EU:n kohtaamista riippuvuuksista. Lisäksi EU:n kohtaamia riippuvuuksia tarkasteltiin kansallisesta näkökulmasta, eli miten riippuvuus vaikuttaa Suomeen. Suomea ei nähty osana EU:ta, jolloin EU:n riippuvuudet eivät olleet Suomen riippuvuuksia.

Marinin hallitus tunnisti monipuolisemmin erilaisia herkkyyksiä ja haavoittuvuuksia kuin Sipilän hallitus. Haavoittuvuudet ja herkkyydet tulivat paremmin esille ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2020) kuin EU-poliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2021). Tämä kuvastaa sitä, että vaikkakin Marinin hallitus tunnisti herkkyydet ja haavoittuvuudet, niitä lähestyttiin kansallisesta näkökulmasta. EU nähtiin turvallisuuskehikkona, jonka kautta Suomen havaitsemiin herkkyyksiin ja haavoittuvuuksiin pystytään vastaamaan.

Orpon hallituksen herkkyydet ovat linjassa edellisten hallitusten kanssa. Niistä tärkeimpänä nousi talouskysymykset, mutta myös puolustuspolitiikka. Haavoittuvuuksia esiintyi kaksi, joista toinen haavoittuvuus koski suhdetta Venäjään ja toinen suhdetta Kiinaan. Tässä oli selvä ero edellisiin hallituksiin. Tämä myös osoittaa, että Orpon hallitus tunnistaa suurvaltojen välisen kilpailun kiristymisen, mikä on myös muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä. Toisin sanoen Orpon hallitus reagoi suurvaltakilpailuun liittoutumalla Yhdysvaltojen kanssa.

5.3 EU:n rooli

Näiden kolmen eri hallituksen aikana oli kaksi erilaista kriisiä, jotka ovat muokanneet Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan uusiksi. Suomen pitkään vaalima ulkopoliittinen linja, eli liittoutumattomuus vaihtui Nato jäsenyydeksi vuonna 2023, Venäjän aloittaman sodan myötä. Lisäksi 2019 alkanut Covid-19 pandemia laittoi globaalin talouden uusiksi, kun maailman valtiot toisen perään alkoivat sulkea yhteiskuntiaan. Näillä molemmilla kriiseillä oli suuri merkitys siinä, miten Suomen hallitukset näkevät EU:n. Siinä missä Sipilän aikana painotettiin yhtenäisyyttä maahanmuuttokriisin aikana, nyt painotetaan eurooppalaista puolustus- ja sotilaallista yhteistyötä, kun sota Ukrainassa on muuttanut koko Euroopan turvallisuutta.

Analysoin EU:n rooli luokkaa aineistosta kolmen perusluokituksen (koodin) avulla, jotka olivat suurvalta, globaali johtaja ja alueellinen toimija. Tämän lisäksi aineistosta nousi erilaisia johtajuus- ja toimijuuskäsitteitä, kuten taloudellinen-, arvo-, ilmasto- ja digijohtaja sekä turvallisuusyhteisö. Kaikilla kolmelle hallituksella oli samat perusluokat, ja tämän lisäksi otin huomioon eri hallitusten aineistosta nousseita johtajuusmalleja. Tämä tarkoittaa, että hallituksille on koodattu erilaisia koodeja, esimerkiksi Orpon hallitus korosti digijohtajuutta, jota ei kuitenkaan muiden hallitusten aineistosta löytynyt. Lopuksi tein erilaisia asiayhteyksiä eri johtajuuksien ja toimijuuksien välillä, jotta hallitusten luoma kuvaus EU:n roolista selviäisi. Esimerkiksi kuvaukseen vaikuttaa se, että

puhutaanko talousjohtajuudesta alueellisessa vai globaalissa kontekstissa tai puhutaanko arvojohtajuudesta naapurustopolitiikan yhteydessä vai käsitelläänkö sitä suurvaltakontekstissa.

Perusluokista alueellinen johtajuus tarkoittaa sitä, että EU:n vaikutusvalta on rajoittunut Euroopan mantereelle ja lähiympäristöön. Globaali johtajuus viittaa siihen, että EU on merkittävä toimija maailmanpolitiikassa, mutta se ei pystyisi muuttamaan yksipuolisesti kansainvälistä järjestelmää, sen sijaan se pystyisi vaikuttamaan pienempien valtioiden toimintaan. Suurvalta taas viittaa siihen, että EU:lla olisi riittävästi kyvykkyyksiä vaikuttaa kansainväliseen järjestelmään.

Sipilä

Sipilän hallituksen EU-vaikuttamisstrategiassa (Valtioneuvosto 2017) ei anneta selvää kuvaa EU:n roolista. Strategiassa (mt. 2017) keskitytään pikemminkin EU:n erilaisiin politiikkoihin, kuin kuvailemaan EU:ta. Ulko- ja turvallisuusselonteossa (Valtioneuvosto 2016) EU nähdään vain yhtenä välineenä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toteuttamiselle. Kuitenkin on mahdollista nähdä erilaisia toimijoita EU:lle. Alueellinen toimijuus nousee esille siinä, että EU:n tulisi pystyä vastaamaan naapuriyhteiskuntien epävakautteen, koska tämä epävakaus luo maahanmuuttoa EU:hun. Sipilän hallitus näkee vahvemmin EU:n turvallisuusyhteisönä, sillä tämä termi EU:sta esiintyy niin strategiaperissä kuin ulko- ja turvallisuusselonteossa. (Valtioneuvosto 2016; 2017.)

Turvallisuusyhteisön termi esiintyy EU-vaikuttamisstrategiapaperissa (Valtioneuvosto 2017) terrorismin vastaisessa työssä ja puolustusyhteistyön tiivistämisessä. Terrorismi nähdään EU:n laajuisena uhkana, johon tulee vastata kollektiivisesti ja saumattomasti eri toimijoiden kesken. Sipilän hallitus kuitenkin korostaa, että *”terrorismin vastaisessa toiminnassa on kunnioitettava perus- ja ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltioperiaatetta”* (mt. 2017, 22). Tällä he haluavat korostaa sitä, että EU:hun kohdistuu uhka, johon tulee vastata, mutta samalla ei saa unohtaa perusoikeuksia. Sipilän hallitus myös nostaa esille, että *”EU perustuu länsimaisiin arvoihin, joita ovat muun muassa vapaus ja kansanvalta, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen sekä oikeusvaltioperiaate”* (mt. 2017, 6). Tällä pyrittiin luomaan mielikuva siitä, että EU:n ydin arvoyhteisönä ei muuttunut, vaikka siihen kohdistui maahanmuutto painetta. (Valtioneuvosto 2017).

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2016) painotetaan selväsanaisesti, että *”Euroopan unioni on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisin toimintakehys ja tärkeä turvallisuusyhteisö”* (mt. 2016, 14). Selonteossa (mt. 2016) mainitaan, että EU:n tulisi kehittää valmiuksia erilaisten kriisien vastaamiseen sekä puolustusyhteistyön tiivistämistä jäsenmaiden kesken kuin myös Naton kanssa. Lisäksi korostetaan, että EU:lla on rooli jäsenmaiden kansalaisten

ja alueen puolustamisessa, mutta tämän pitää tapahtua perussopimusten edellyttämällä tavalla. Selonteossa turvallisuusyhteisölle ei missäkään vaiheessa luoda sotilaallista ulottuvuutta vaan painotetaan EU-Nato yhteistyötä sotilaallisessa ulottuvuudessa (mt. 2016).

EU:ta halutaan vahvistaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla. Selonteossa (mt. 2016) EU nähdään tärkeänä toimijana maailmanpolitiikan muutoksiin ja uhkiin vastaamisessa, sillä ymmärretään, että Suomi ei yksin niihin pysy vastaamaan (mt. 2016).

Marin

Marinin hallituksen luoma idea EU:sta on erilainen kuin Sipilän hallituksen. Marinin hallitus painottaa EU:ta eri poliittisten ongelmien ratkaisemisessa, varsinkin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2020). Marinin hallitus niin EU-poliittisessa (Valtioneuvosto 2021) kuin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2020) luo mielikuvan EU:sta globaalina ja alueellisena toimijana, jonka tulisi ottaa suurempi rooli oman ja lähialueensa turvallisuudesta. Lisäksi suurvaltakilpailun kovetessa EU:n pitää pystyä puolustamaan omia etujaan ja arvojaan (Valtioneuvosto 2020; 2021). Marinin hallitus kuvaili unionia EU-politiikan selonteossa (Valtioneuvosto 2021) : *”Tavoitteemme on unioni, joka on maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali talous”* (mt. 2021, 7) ja *”Suomi haluaa kehittää Euroopan unionista entistä vaikuttavamman globaalin toimijan, joka kykenee vastaamaan kansainvälisiin haasteisiin ja edistämään Euroopan vakautta ja vaurautta kestäväällä tavalla”* (mt. 2021, 8). Samanlaista kuvailua EU:sta löytyy myös ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta (Valtioneuvosto 2020).

Marinin hallitus painotti EU-politiikan selonteossa (Valtioneuvosto 2021), että EU:n globaali johtajuus perustuu talouteen ja arvoihin. Taloudessa varsinkin sisämarkkinat olivat EU:n vallan lähde. Esimerkiksi selonteossa (mt. 2021) sanotaan *”Vahvat ja yhtenäiset sisämarkkinat ovat paras tae pyrittäessä saavuttamaan unionin strategista riippumattomuutta”* (mt. 2021, 16) ja *”Unionin strategisen autonomian ja kilpailukykyyn on perustuttava sen omien vahvuuksien kehittämiseksi sekä reilulle kilpailulle ja maailmantalouteen osallistumiselle”* (mt. 2021, 18). Arvo kysymyksissä selonteossa todetaan *”Suomi katsoo, että EU:n strategisen autonomian vahvistaminen yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitikassa tarkoittaa unionin arvojen ja etujen entistä määrätietoisempaa edistämistä, vahvempaa vastuunkantoa ja kumppanuuksia sekä ulkoisen toimintakyvyn parantamista”* (mt. 2021, 27) ja *”Kansainvälisen oikeuden kunnioittamisen sekä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämisen tulee olla kaiken EU:n ulkoisen toiminnan ytimessä”* (mt. 2021, 28).

Sisämarkkinat ja kauppasopimukset ovat näin ollen vallan lähde, jota EU:n tulisi hyödyntää, kun se ajaa etujaan kansainvälisesti. Vahvistamalla tätä vallan lähdeä, vahvistetaan EU:ta maailmanpolitiikassa, sillä silloin EU:lla on myös enemmän neuvotteluvaltaa suhteessa muihin toimijoihin maailmanpolitiikassa. Arvot toisaalta ovat ideoita, joiden tulisi ohjata EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (mt. 2021). Tämä mielikuva, jonka Marinin hallitus on EU:sta luonut globaalina johtajana, voidaan yhdistää EU kirjallisuudessa esiintyviin käsitteisiin kuten Eurooppa markkinavaltana (MPE) (Damro 2012) ja Eurooppa normatiivisena valtana (NPE) (Manners 2002). NPE on Ian Mannersin (2002) kehittämä teoria siitä, että EU tulisi nähdä normatiivisena valtana, joka ajaa omia arvojaan kansainvälisesti ja muut toimijat omaksuvat nämä EU:n arvot ja alkavat toimimaan niiden mukaan. Tällöin voidaan katsoa, että EU:n ajamissa ideoissa tai arvoissa on itsessään valtaa. MPE (Damro 2012) toisaalta sanoo, että EU:n valta perustuu kahteen asiaan: suureen ja houkuttelevaan sisämarkkina- ja kauppasopimuksien voimaan. Marinin hallitus on yhdistänyt näitä kahta erilaista EU:n toimijuutta kuvailevaa teoriaa.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2020) EU:n globaali johtajuus on vahvasti läsnä. Suurena erona Sipilän hallitukseen on se, että EU:ta ei nähdä vain yhtenä välineenä Suomen ulkopoliittikan ajamisessa. Sen sijaan EU on tärkein instituutio, jonka avulla Suomi pystyy ajamaan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa. EU on huomioitu kaikissa poliittisissa ratkaisuisissa, joita esitetään ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Tämä kertoo siitä, että maailmanpolitiikka oli erilainen Marinin kautena kuin Sipilän aikana, jolloin EU:n rooli on myös kasvanut. EU:n rooli Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksessä on keskeinen. (Valtioneuvosto 2020.)

Orpo

Orpon hallituksen aloittaessa Ukrainan sota oli käyty jo vuoden ajan. Sota ilmenee siinä, että Orpon hallitus jätti arvot toissijaisiksi ja sen sijaan nosti turvallisuuden ja puolustuksen kärkiteemoiksi yhdessä talouden kanssa. Orpon hallitus kuvailee EU:ta näin: *”Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja”* (Valtioneuvosto 2024, 1). Kuten Marinin hallitus niin myös Orpon hallitus näki EU:n globaalina ja alueellisena toimijana, jonka tulisi ottaa suurempi rooli oman ja lähialueensa turvallisuudesta. Lisäksi suurvalta kilpailun koventuessa EU:n tulee kyetä puolustamaan omia etujaan (mt. 2024.)

Talous on teemana yhtä tärkeä kuin Marinin hallituksessa, vaikkakin Orpon hallitus puhuu kilpailukyvyistä, ei niinkään taloudesta laajassa merkityksessä. E-kirjeessä (mt. 2024) todetaan

”Suomen näkemyksen mukaan EU:n strateginen kilpailukyky perustuu unionin omien vahvuuksien edelleen kehittämiseen ja markkinaehtoisille ratkaisuille” (mt. 2024, 2). Orponkin hallitus painottaa sisämarkkinoita, kuten Marinin hallitus, mutta nostaa esille myös riippuvuudet. Tässä tapauksessa riippuvuudet nähdään vallankäytön mahdollisuutena, joita joku muu toimija voi käyttää EU:ta kohtaan (mt. 2024).

Puolustuspolitiikan suhteen Orpon hallitus eroaa täysin Marinin hallituksesta. Hallitusten välisiin eroihin on vaikuttanut Suomen liittyminen Natoon. Nyt kirjoitetaan avoimesti, että EU:lla tulisi olla vahvempi turvallisuus- ja puolustuspoliittinen rooli. EU:n puolustusta tulisi kehittää, jotta EU pystyisi olemaan vakuuttavampi globaali toimija. Puolustuksen kehittämiseen Orpon hallitus esittää sotilaallisia ja taloudellisia ehdotuksia. Sotilaallisia ehdotuksia ovat sotilaallisen liikkuvuuden ja nopean toiminnan kykyjen vahvistaminen, eli tällä viitataan EU:n nopean toiminnan joukkoihin. Taloudelliset ehdotukset ovat kilpailukykyinen puolustusteollisuus ja -teknologia. Lisäksi Orpon hallitus esittää puolustusministerikokoonpanon perustamista. Tämä viittaa siihen, että vaikkakin puolustusyhteistyötä jäsenmaiden kesken halutaan kehittää ja syventää, puolustuspolitiikka halutaan kuitenkin pitää hallitustenvälisenä, sen sijaan, että se olisi osana ylikansallisessa päätöksenteossa. (mt. 2024.)

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikka yhdistetään osaksi kriisinkestävyyskäsitettä, johon liittyy myös kyky toimia itsenäisesti. Kyky toimia itsenäisesti liitetään suurvalta-ajatteluun, sillä vain suurvalta pystyy toimimaan ilman minkään muun toimijan vaikutusvaltaa. Merkillepantavaa on myös se, että Orpon hallitus on valmis tukemaan Kiina-politiikan koordinoitua EU:n ja Yhdysvaltojen välillä. Toisin sanoen Suomi haluaa EU:n lähemmäksi Yhdysvaltoja, Kiinan ja Yhdysvaltojen taloudellisessa, poliittisessa ja ideologisessa kilpailussa. Itsenäisellä toiminnalla sekä EU:n nostaminen Kiinan ja Yhdysvaltojen väliin luovat ideaa EU:sta vahvempana ja suurempana globaalina toimijana, jopa suurvaltana. (mt. 2024.)

Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että EU:n rooli ilmenee melko erilaisina eri teksteissä, ja kriisit hallitusten välillä ovat vaikuttaneet Unionin rooliin. Yhteistä hallituksilla on, että ne painottivat taloudellista ulottuvuutta erilaisine painotuksineen. Jo Sipilän hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2016.) on nähtävissä EU:n vahvistaminen ja globaali johtajuus. Marinin ja Orpon hallitukset näkivät, että EU on globaali toimija, jolla on valtaa vaikuttaa maailmanpolitiikassa. Lisäksi molemmat näkivät, että sisämarkkinat ovat EU:n tärkein

vallan lähde, jota tulee vaalia ja tarpeen tullen kasvattaa. Sipilän hallituksen EU-strategiasta väritytty EU turvallisuusyhteisönä, joka perustuu yhteisiin länsimaisiin arvoihin. Marinin hallitus painotti avointa ja monenkeskistä kauppaa ja maailmanjärjestystä, jossa EU:ta ohjasivat ulkopoliittisessa toiminnassaan eurooppalaiset arvot. Orpon hallitus taas korostaa strategista kilpailukykyä sekä turvallisuutta ja puolustusta.

6. Johtopäätökset

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ollut viimeisen 10 vuoden aikana muutoksessa. Erilaiset kriisit ovat vaikuttaneet siihen, että Suomi ei kykenyt jatkamaan samanlaisella ulkopoliittisella linjalla kuin aikaisemmin. Viimeisin suuri muutos Suomen ulkopoliitiikan linjaan tapahtui vuonna 2023, kun Suomi liittyi osaksi Natoa. Liittymisen myötä ”sotilaallinen liittoutumattomuus” ei enää rajoittanut Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Tämä muutos näkyi myös Suomen suhtautumisessa SA:han. Kuten taulukosta yksi näkyy, Marinin ja Orpon hallitukset ovat olleet myönteisempiä SA:ta kohtaan.

Taulukko yksi: Ideoiden tasot

<u>Ideat</u>	<u>Sipilä</u>	<u>Marin</u>	<u>Orpo</u>	<u>Selitys</u>
Ensimmäinen taso	Turvallisuusyhteisö EU markkina-alueena Pehmeä valta	Talous Globaali Arvot Globaalijohtajuus Pehmeä valta	Talous Globaali Puolustusyhteistyö Globaalijohtajuus Pehmeä valta	Poliittisten päättäjien ehdottamat politiikat
Toinen taso	Sisämarkkinat	Sisämarkkinat (Globaalijohtajuus)	Sisämarkkinat (Globaalijohtajuus)	Paradigmat, jotka ohjaavat poliittista toimintaa
Filosofiset ideat	Suvereenius	Suvereenius	Suvereenius	Yhteiskuntaan syvästi juurtuneita filosofisia ideoita

Ensimmäisen tason ideoissa suurin muutos tapahtui Sipilän ja Marinin hallitusten välissä. Ensimmäisen tason ideat (politiikat) ovat poliittisten päättäjien ehdottamat politiikat tai poliittiset ratkaisut. Kirjallisuudessa mainittiin, että SA alkoi vahvistumaan vuoden 2016 jälkeen ja tämä tapahtui myös Suomessa. Muutos on helppo havaita, Sipilän hallituksen aikana ei ollut maininta SA:sta, kun taas Marinin hallitus mainitsi sen neljä kertaa EU-poliittisessa selonteossa

(Valtioneuvosto 2021). Yleisestikään Sipilän hallituksen selonteoissa ei ollut vahvasti SA:n elementtejä, kun taas Marinin ja Orpon hallituksen selonteoista niitä löytyy. Yhteistä kaikille hallituksille on se, että he näkivät EU:n pehmeän turvallisuuden tuojana (taulukossa 1. pehmeä valta). Marin ja Orpon hallitusten näkökulmasta EU:n kyvykkyyksiä tulisi nostaa kaikissa politiikoissa, kuitenkin siten, että puolustuspolitiikka jäisi osaksi hallitustenvälisyyttä, ei osaksi yhteisömenettelyä. Marinin ja Orpon hallitukset lähestyivät SA:ta globaalista näkökulmasta. Yhteistä kaikilla oli talouden painottaminen EU:n tärkeimpänä tehtävänä. Hyvin hoidettu talous luo turvallisuutta ja hyvinvointia. Sipilän ja Orpon hallitukset painottivat eurooppalaisten ja suomalaisten yritysten kilpailukykyä, kun taas Marinin hallituksella oli arvot suuremmassa roolissa.

Toisen tason idea oli kaikilla hallituksilla sama, vaikkakin se nähtiin eri tavoin. Tällaisista toisen tason ideoista puhutaan paradigmina, eli viitekehyksinä, jotka ohjaavat poliittista toimintaa ja organisoitumista. Olen nimennyt sen sisämarkkinaksi. EU:n sisämarkkinat olivat tärkeässä roolissa kaikilla hallituksilla, sillä niiden nähtiin olevan EU:n vallan lähde ja EU:n ydin, eli paradigma. Ilman sisämarkkinoita ei olisi EU:ta. Eroavaisuutta kuitenkin löytyy siinä, että mitä sisämarkkinoilla tulisi tehdä. Marinin hallitus esimerkiksi katsoi, että sisämarkkinoita tulisi käyttää, jotta EU-tason arvoja voitaisiin viedä kolmansiin maihin. Orpon hallitus taas halusi enemmän turvallistaa sisämarkkinat ja luoda kriisinkestävämpi toimintaympäristö eurooppalaisille yrityksille. Eroavaisuuksien takia sisämarkkina on toisen tason idea, koska eri hallitukset määrittelevät sen käyttötarkoituksen eri tavoin.

Olen nostanut myös globaali johtajuuden toiselle tasolle. Se ei ole niin vahva paradigma kuin sisämarkkinat, koska globaali johtajuus ideana voi olla ristiriidassa filosofisen idean kanssa. EU globaalina johtajana idea on seuraavanlainen: jos EU olisi kyvykkäämpi maailmanpolitiikassa, se kykenisi vaikuttamaan jo ennen kuin kriisit tulisivat EU:hun. Marinin ja Orpon hallituksilla oli eri näkökulmat, siitä mihin tätä johtajuutta tulisi käyttää. Marinin hallitus painotti arvojohtajuutta, kun taas Orpon hallitus enemmän puolustuspolitiikkaa. Ristiriidasta kertoo se, että Orpon hallitus haluaa pitää puolustuspolitiikan hallitustenvälisenä, ehdottaessaan uutta puolustusministerineuvoston perustamista.

Filosofisella idealla tarkoitetaan yhteiskuntaan syvästi juurtuneita filosofisia ideoita, joita saatetaan haastetaan vain kriisiaikana. Filosofinen idea oli kaikilla hallituksilla sama. Nimesin tämän filosofisen idean suvereeniudeksi, jolla tarkoitan Suomen valtion suvereeniutta. Aineistosta ilmenee verrattain helposti lukijalle, että on olemassa itsenäinen Suomi ja sitten on EU. Suomen suvereenius ja itsenäisyys ovat siis itsestäänselvyksiä, joista ei erikseen tarvitse kirjoittaa. Esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspoliittisissa selonteoissa mainitaan, että ”*Selonteossa määritellään lähtökohdat Suomen*

harjoittamalle ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. Siinä arvioidaan Suomen toimintaympäristöä ja esitetään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeiset tavoitteet ja painopisteet, joita toteuttamalla valtioneuvosto vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia” (Valtioneuvosto 2021, 9; Valtioneuvosto 2016, 7). Tällä halutaan viestiä, että Suomi itsenäisenä valtiona tekee omat päätökset ja EU on organisaatio, jonka avulla voidaan harjoittaa Suomen ulkopoliittikkaa. Lisäksi mikään hallitus ei kyseenalaistanut filosofista ideaa edes kriisinaikoina.

Sipilän hallituksen vertaaminen Marinin ja Orpon hallitukseen ei ole niin yksinkertaista kuin Marinin ja Orpon hallitusten vertaaminen keskenään, sillä Sipilän hallituksen selonteissa ei ollut mainintoja SA:sta. Toiseksi Marinin ja Orpon hallitukset näkivät EU:n globaalin johtajuuden eri tavoin. Marinin hallituksen EU oli arvojohtaja, joka on valmis puolustamaan eurooppalaisia arvoja. Orpon hallitus toisaalta näkee EU:n globaalina johtajana, jonka pitää olla valmis puolustamaan omia intressejä.

Vallan muodon näkökulmasta filosofinen idea, eli suvereenius on ideointivallan kolmas muoto – valta ideoissa. Ideoiden toinen taso myös jonkin verran soveltuu kolmanteen muotoon, koska itse sisämarkkinoita ei kyseenalaisteta, vaan sitä mihin sisämarkkinoita tulisi käyttää. Ensimmäisen tason ideat sopivat ideointivallan ensimmäiseen muotoon – valta ideoiden kautta. Ensimmäisessä muodossa toimijoiden valta pohjautuu siihen, kuinka kyvykkäitä he ovat saamaan muut toimijat tekemään jotain perustelujen ja argumenttien avulla. Hallitukset eivät ole käyttäneet valtaa uhkailemalla tai pakottamalla vaan ne ovat käyttäneet keinonaan taivuttelua ja vakuuttelua. Taulukosta yksi nähdään, että Sipilän ja Marinin hallitukset ovat eri linjoilla ensimmäisen tason ideoissa. Tästä voidaan päätellä, että Sipilän hallitus ei ollut kykenevä siirtämään omia ideoitaan seuraaville hallituksille. Marinin hallitus onnistui ideoiden siirtämisessä paremmin kuin Sipilän hallitus, sillä vastaavia ideoita esiintyy Orpon hallituksella.

Analyysin perusteella yhteenveto on seuraavanlainen. Ensimmäisen tason ideoissa oli vaihtelua, varsinkin Sipilän ja Marinin hallitusten välillä. Marinin ja Orpon hallitusten ensimmäisen tason ideoissa on samankaltaisuutta, mutta EU-johtajuus on kuvailtu erilaisena. Paradigmana kaikilla hallituksilla oli sisämarkkina, joka oli EU:n vallan lähde ja ydin. Filosofinen idea on suvereenius, jota ei haastettu edes kriisiaikana, Suomen itsenäisyys ennen kaikkea.

Analyysin perusteella suhteet kolmansiin maihin ovat myös muuttuneet. Venäjän aloittama sodan seurauksena Suomi ei näe enää tarvetta tai syytä jatkaa hyviä suhteita Venäjän kanssa. Esimerkiksi Sipilän hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (Valtioneuvosto 2016) oli alaluku omistettuna Venäjäsuhteille, kun taas Marinin ja Orpon hallituksilla ei näin ole. Suhde Yhdysvaltoihin

on syventynyt. Tähän on vaikuttanut suuresti Suomen Nato-jäsenyys ja Yhdysvaltojen kanssa allekirjoitettu DCA-sopimus (ulkoministeriö). Kuitenkin jo Sipilän hallituksen aikana muutosta oli havaittavissa, esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa alaluku 5.3 on otsikoitu *Yhteistyön tiivistäminen Yhdysvaltain kanssa* (Valtioneuvosto 2016, 24).

Kiinan rooli on myös muutoksessa, sillä Sipilän hallitus näki (Valtioneuvosto 2016, 15), että Kiina vasta pyrkii hakemaan globaalia johtajuutta, kun taas Marinin hallitus tunnistaa Kiinan suurvaltana (Valtioneuvosto 2020, 16, 11, 23). Marinin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa Kiina nähdään yhteistyökumppanina, taloudellisena kilpailijana ja järjestelmätason haastajana niin Suomelle kuin EU:lle (Valtioneuvosto 2020, 32). Orpon hallitus taas haluaa irtaantua haitallisista Kiina riippuvuuksista ja pyrki siihen, että EU ja Yhdysvallat koordinoisi yhteistä Kiina politiikkaa (Valtioneuvosto 2024, 2 & 6). Tällöin Kiina on suoranainen kilpailija ja uhka, jos Kiina päättää käyttää riippuvuussuhteita vaikutusvaltansa kasvattamiseksi.

7. Lopuksi

Tutkimuskysymykseni oli, miten strateginen autonomia institutionaalisenä ideana näkyy Suomen EU- sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tulosten perusteella voin todeta, että muutosta on tapahtunut, mutta kuitenkin SA:sta ei ole tullut vielä filosofista ideaa. Sen sijaan SA on johtajuuden idean kautta päässyt toiselle tasolle, mutta muuten SA pysyttelee ensimmäisen tason ideana. Lisätutkimuskysymyksenä oli, minkälainen diskursiivinen muutos on tapahtunut Suomen EU- sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tulosten perusteella muutosta on tapahtunut; Sipilän hallituksen aikana EU oli turvallisuusyhteisö ja nykyään EU:lle povataan globaalia roolia maailmanpolitiikassa. EU:lle halutaan luoda puolustusteollisuutta, puolustusministerineuvostoa ja puolustustutkimusta, -kehitystä ja -innovaatiota, sekä vahvistaa EU:n nopean toiminnan joukkoja.

Sipilän hallituksen aikana EU oli markkina-alue, jolle ei pitäisi kuulua muita asioita. Nyt maailmanpolitiikan muuttuessa ja suurvalta kilpailun kovetessa, EU:sta halutaan luoda yhteisö, joka pystyisi vastaamaan tähän kovenevaan kilpailuun. Vaikkakin SA on huomioitu Suomen EU- sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, tämä ei tarkoita, että SA ideana olisi ollut muutoksen toimeenpanijana. Sen sijaan SA tulisi nähdä eri kriisien seurauksena tapahtuvana ympäristön muutoksena.

Lähteet

Bell, S. (2011), Do we really need a new ‘constructivist institutionalist’ to explain institutional change? *British Journal of Political Science* 41:4, 883-906.

Carstensen, M & Schmidt, V. (2016), Power through, over and in ideas: conceptualizing ideational power in discursive institutionalism, *Journal of European Public Policy* 23:3, 318-337.

Česnakas, G (2023), European Strategic Autonomy, The Origins Story. Teoksessa Giedrius Česnakas & Justinas Jouzaitis (toim.), *European strategic autonomy and small states security: in the shadow of power*. Routledge. pp 14-34.

Csernaton, R. (2022), The EU’s hegemonic imaginaries: from European strategic autonomy in defence to technological sovereignty. *European Security* 31:3, 395-414.

Damen, M. (2022), EU strategic autonomy 2013-2023: From concept to capacity. European parliamentary research unit. European parliament.

Damro, C. (2012), Market power Europe. *Journal of European Public Policy*, 19:5, 682-699.

European Commission, (2020), Critical materials for strategic technologies and sectors in the EU - a foresight study.

European Commission. (2023), Study in the critical raw materials for the EU 2023 – final report.

Fitch-Roy, O. Fairbrass, J & Benson, D. (2020), Ideas, coalitions, and compromise: reinterpreting EU-ETS lobbying through discursive institutionalism. *Journal of European Public Policy* 27:1, 82-101.

Hay C. (2006), Constructivist Institutionalism. Teoksessa Rhodes R.A.W, Binder S & Rockman B (toim), *The oxford handbook of political institutions*, 3-22. Oxford university press.

Helwig, N & Sinkkonen, V. (2022), Strategic Autonomy and the EU as a Global Actor: The Evolution, Debate and Theory of a Contested Term. *European Foreign Affairs Review* 27, Special Issue, 1–20.

Helwig, N. (2020), EU Strategic Autonomy: a reality check for Europe’s global agenda. FIIA working paper/119. Saatavilla <<https://www.fiaa.fi/julkaisu/eu-strategic-autonomy>>, luettu 12.2.2024.

Helwig, N. (2023), EU Strategic Autonomy after the Russian Invasion of Ukraine: Europe’s Capacity to Act in Times of War. *Journal of common market studies*. s 1-11.

Juozaitis, J (2023), Introduction: Small states, international institutions, and European strategic autonomy. Teoksessa Giedrius Česnakas & Justinas Juozaitis (toim.), European strategic autonomy and small states security: in the shadow of power, 1-13. Routledge.

Keohane, R & Nye, J.S. (2001), Power and interdependence. Third edition.

Lippert, B. von Ondarza, N & Perthes, V. (2019), European Strategic Autonomy Actors, Issues, Conflicts of Interests. German Institute for International and Security Affairs. SWP Research Paper 4.

Lowndes, V. (2018), Institutionalism. Theory and methods in political science. Teoksessa Lowndes V, Marsh D & Stoker D, 54-74. Palgrave.

Manner, I. (2002), Normative power Europe: A contradiction in terms?. *Journal of common market studies* 40:2, 235–58.

March J. & Olsen J. (2006), Elaborating the “New Institutionalism”. Teoksessa Rhodes R.A.W, Binder S & Rockman B (toim), The oxford handbook of political institutions, 3-22. Oxford university press.

Pérez, R. (2019), Strategic Autonomy of the European Union: A perspective. Teoksessa Conde E. & ym (toim.), The Routledge Handbook of European Security Law and Policy, 81-94. Taylor & Francis Group.

Peters, B. (2019), Ideas as the foundation of institutions: Discursive and constructivist institutionalism. *Institutional theory in political science*. Edward Elgar Publishing Limited, 127-143.

Peters, B. (2019), Institutionalism old and new. *Institutional theory in political science*. Edward Elgar Publishing Limited, 1-27.

Poutala, T. Sinkkonen, E. & Mattlin M. (2022), EU Strategic Autonomy and the Perceived Challenge of China: Can Critical Hubs Be De-weaponized?. *European Foreign Affairs Review* 27, Special Issue, 79–98.

Rantanen, T. (2022), Euroopan unionin ulkopolitiikka – Turvallisuusstrategiasta Strategiseen kompassiin. *Kosmopolis* 52: 2, 33-52.

Rieker P. & Giske M. (2024), Introduction. Teoksessa Rieker P. & Giske M. (toim.), European Actorness in a Shifting Geopolitical Order, The European Union in International Affairs, 1-10. Palgrave macmillan.

Ryon, E. (2020), European strategic autonomy: Energy at the heart of European security?. *European View* 19:2, 238–244.

Salmimies, O-P. (2021), Avoin strateginen autonomia: EU:n uuden kauppaa- ja investointipolitiikan monitulkintainen perusta. FIIA working paper, Helmikuu 2021/123.

Sanahuja, J. (2019), The EU Global Strategy: Security narratives, legitimacy, and identity of an actor in crisis. Teoksessa Conde E. & ym (toim.), *The Routledge Handbook of European Security Law and Policy*, 395-414. Taylor & Francis Group.

Schmidt, V. A. (2008), Discursive institutionalism: the explanatory power of ideas and discourse. *Annual Review of Political Science* 11:1, 303–26.

Schmidt, V. A. (2010), Taking ideas and discourse seriously: explaining change through discursive institutionalism as the fourth ‘new institutionalism’. *European Political Science Review* 2:1, 1–25.

Schmidt, V.A. (2017), Theorizing Ideas and Discourse in Political Science: Intersubjectivity, Neo-Institutionalisms, and the Power of Ideas. *Critical Review* 29:2, 248-263.

Schmitz, L. & Seidl, T. (2023), As open as possible, as autonomous as necessary: Understanding the rise of open strategic autonomy in EU trade policy. *Journal of common market studies* 61:3, 834-852.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. (2013), Laadullisen aineiston analyysi: sisällönanalyysi. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, 91–124. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ulkoministeriö. Puolustusyhteistyösopimus Yhdysvaltain kanssa. Saatavilla < <https://um.fi/puolustusyhteistyosopimus-yhdysvaltain-kanssa-dca> > Luettu 18.4.2024

Valtioneuvosto. (2016), Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 7/2016. Saatavilla < <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=12501> >, luettu 1-31.3.2024.

Valtioneuvosto. (2017), Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018. Saatavilla < <https://vnk.fi/documents/10600/5781461/Valtioneuvoston+EU-vaikuttamisstrategia+2018/562582d0-8411-4f70-9c68-e733194cbdd1?version=1.2> >, Luettu 1-31.3.2024

Valtioneuvosto. (2020), Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:30. Saatavilla < <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162513> >, Luettu 1-31.3.2024.

Valtioneuvosto. (2021), Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta: Vahva ja yhtenäinen EU – kohti kestävämpää Euroopan unionia. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:4. Saatavilla < <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162702> >, Luettu 1-31.3.2024.

Valtioneuvosto. (2024), Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi. E-kirjelmä eduskunnalle. Saatavilla < https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/E_58+2023.aspx >. luettu 1-31.3.2024.

Webber D. (2019), European disintegration? The politics of crisis in the European Union., 1-18. Red globe press. The European Union series.